

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W ŚWINOUJŚCIU
NA LATA 2017 - 2026**

SPIS TREŚCI:		Strona
	Wprowadzenie	3
I	Podstawy prawne i komplementarność	5
II	Charakterystyka Miasta Świnoujście	7
III	Misja i obszary Strategii	10
IV	Diagnoza w zakresie jakości życia i występujących problemów społecznych	11
IV.1.	Jakość życia mieszkańców	12
IV.1.1	Kondycja rodziny	12
IV.1.2	Seniorzy	15
IV.1.3	Rynek pracy	19
IV.2.	Negatywne zjawiska społeczne	20
IV.2.1	Uzależnienia	20
IV.2.2	Przemoc w rodzinie	23
IV.2.3	Bezdomność	27
V	Cele i kierunki działania	32
VI	Wskaźniki realizacji	35
VII	Monitoring i ewaluacja	38
VIII	Źródła i ramy finansowe działań przewidzianych do realizacji w ramach Strategii	38

WPROWADZENIE

Zgodnie z art. 16 b ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej, (Dz. U. z 2016r., poz. 930 ze zm.) gmina i powiat opracowują strategię rozwiązywania problemów społecznych. *Strategia* zawiera w szczególności: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych i wskaźników realizacji działań.

Dotychczas obowiązująca „*Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Mieście Świnoujściu na lata 2008 – 2015*” została przyjęta przez Radę Miasta Świnoujścia uchwałą Nr XLVII/397/2008 z dnia 19 grudnia 2008r. Następnie uchwałą Nr XVII/139/2015 Rady Miasta Świnoujście z dnia 17 grudnia 2015r. zmieniającą uchwałę w sprawie „Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Mieście Świnoujściu na lata 2008-2015” przedłużono obowiązywanie dotychczasowej Strategii na kolejny rok – to jest 2016.

Strategia jest branżowym dokumentem planistycznym, który uwzględniając długofalowe założenia strategii rozwoju społeczno – gospodarczego miasta, wskazuje priorytetowe cele i kierunki działań w obszarze polityki społecznej. Dokument ten wykorzystując nowoczesne instrumenty polityki społecznej ma ułatwić podejmowanie właściwych decyzji przez samorząd w sferze spraw społecznych, a także powinien stanowić podstawę do tworzenia bardziej szczegółowych programów i projektów działania różnych podmiotów zaangażowanych w poprawę jakości życia wszystkich mieszkańców.

Prace nad nową *Strategią rozwiązywania problemów społecznych w Świnoujściu na lata 2017-2026*, zwanej dalej *Strategią* zostały rozpoczęte przez Prezydenta Miasta Świnoujście 25 czerwca 2015 roku wydaniem Zarządzenia Nr 348/2015 powołującego Zespół do opracowania projektu Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Świnoujściu. W skład Zespołu weszli:

1. Zdzisław Merchelski – Radny Rady Miasta Świnoujście;
2. Kamil Janta – Lipiński – Radny Rady Miasta Świnoujście;
3. Gabriela Poniedziałek – Petruk – Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu – Przewodnicząca Zespołu;
4. Gabriela Flis – Niškiewicz – Naczelnik Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej – Wiceprzewodnicząca Zespołu;
5. Janina Śmiałkowska – Naczelnik Wydziału Edukacji;
6. Sławomir Wojtyłko – Dyrektor Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Świnoujściu;
7. Joanna Sokalska – Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Świnoujściu;
8. Irena Andrzejczak – Zastępca Naczelnika Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej;
9. Dominika Apanasik – Inspektor Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej;
10. Joanna Ingielewicz – Zastępca Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu;
11. Katarzyna Kwiecień – Kierownik Ośrodka Interwencji Kryzysowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu;
12. Agata Tarnawska – Kierownik Działu Pracy Socjalnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu.

Zarządzeniem Prezydenta Miasta Świnoujście Nr 591/2016 z dnia 17 listopada 2016r. do składu zespołu został powołany dodatkowo Pan Piotr Stankiewicz – Inspektor Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej.

Do kompetencji Przewodniczącego Zespołu należało powoływanie do prac ekspertów w dziedzinach, których dotyczy niniejszy dokument. Wśród zaproszonych gości byli między innymi:

- psycholodzy i pedagodzy placówek oświatowych w Świnoujściu;
- przedstawiciele Żłobka Miejskiego;
- trenerzy ART-u;
- terapeuci uzależnień;
- policjanci;
- strażnicy miejscy;
- przedstawiciele organizacji pozarządowych działających między innymi na rzecz seniorów, rodzin,

- dzieci;
- lekarze;
- przedstawiciele Szpitala Miejskiego;
- pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie;
- przedsiębiorcy.

Proces tworzenia dokumentu obejmował okres od czerwca 2015 roku do czerwca 2017 roku. W tym czasie przeprowadzono łącznie 30 spotkań z ekspertami oraz szereg spotkań samego Zespołu w celu nadania ostatecznego kształtu niniejszemu dokumentowi.

Przyjęcie przez samorząd Świnoujścia nowej *Strategii* ma niewątpliwie istotne znaczenie dla realizacji lokalnej polityki społecznej. Dokument ten zorientowany jest na rozszerzenie i pogłębienie różnorodnych form pracy socjalnej, współpracę pomiędzy różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się wsparciem grup najbardziej potrzebujących w mieście oraz instytucjami działającymi w szeroko pojętym obszarze polityki społecznej, między innymi: polityki zdrowotnej, bezpieczeństwie publicznym, zapobieganiu wykluczeniu społecznemu oraz edukacji. Dokument ten dotyczy kluczowych kwestii społecznych, jakie dotyczą mieszkańców naszego miasta. Wskazuje na ich niezaspokojone potrzeby i kierunki działań podejmowanych w celu przeciwdziałania zjawiskom społecznie niepożądanym czy negatywnym.

Strategia jest dokumentem określającym działania w sferze polityki społecznej na lata 2017 – 2026. Podjęte działania mają prowadzić do wsparcia grup tego wymagających oraz do ich integracji ze społeczeństwem.

Podczas prac nad projektem dokumentu mieszkańcy miasta zostali poddani badaniom ankietowym w kilku obszarach m. in.: badano sytuację świnoujskich rodzin z dziećmi do 18 roku życia, jakość życia mieszkańców Świnoujścia w wieku 50+ oraz przemoc domową i przemoc w przestrzeni publicznej Świnoujścia w codziennych doświadczeniach i obserwacji uczniów szkół ponadpodstawowych. Zgromadzony materiał pozwolił na określenie celów i kierunków działań w poszczególnych obszarach.

I. PODSTAWY PRAWNE I KOMPLEMENTARNOŚĆ

Opracowanie *Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Świnoujściu na lata 2017 – 2026* oraz jej wdrażanie, odpowiada przepisom prawnym, do których należą między innymi.:

- ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016r., poz. 930 ze zm.);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016r., poz. 575 ze zm.);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r., o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016r., poz. 1817);
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r., o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2016r., poz. 645 ze zm.);
- ustawa z dnia 11 lutego 2016r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Dz. U. z 2016r., poz. 195 ze zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005r., o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r., poz. 1390 ze zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982r., o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016r., poz. 487);
- ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (Dz. U. 2016r., poz. 1943);
- ustawa z dnia 4 lutego 2011r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2016r., poz. 157);
- ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2016r., poz. 1518 ze zm.);
- ustawa z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2016r., poz. 169 ze zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2016r., poz. 1828);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2016r., poz. 546 ze zm.);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016r., poz. 2046);

Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Świnoujściu na lata 2017-2026 jest dokumentem uwzględniającym programy i projekty, które zostały przyjęte do realizacji na szczeblu europejskim, krajowym i wojewódzkim. Dokument jest komplementarny z innymi dokumentami strategicznymi w obszarze polityki społecznej:

1) poziom europejski:

- Polityka Spójności na lata 2014 – 2020;
- Strategia Lizbońska;
- Strategia Europa 2020;
- Europejska Strategia Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu;
- Europejska Strategia Zatrudnienia;
- Europejska Strategia w Sprawie Niepełnosprawności 2010 – 2020;

2) poziom krajowy:

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności;
- Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020;
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego na lata 2010 – 2020;
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020;
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020;
- Strategia Sprawne Państwo 2030;
- Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki. Dynamiczna Polska 2020;
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020;
- Wieloletni Program Wspierania Finansowego Gmin w Zakresie Dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014 – 2020;
- Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014 – 2020;

- Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020, Nowy Wymiar Aktywnej Integracji;
- Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014 – 2020;
- Wieloletni Program Senior + na lata 2015 – 2020;
- Program wspierający rozwiązywanie problemu bezdomności;

3) poziom wojewódzki:

- Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020;
- Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2014 – 2020;
- Wieloletni Program Senior + na lata 2015 – 2020;

4) poziom miejski:

- Strategia Rozwoju Miasta na lata 2014 – 2020;
- Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Świnoujście 2010 – 2020;
- Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Gminie Miasto Świnoujście na lata 2017 – 2021.

II. CHARAKTERYSTYKA MIASTA ŚWINOUJŚCIE.

Świnoujście - miasto na prawach powiatu, położone na północno - zachodnim krańcu województwa zachodniopomorskiego przy ujściu Świny do Bałtyku – rycina 1.

Ryc. 1 . Położenie Świnoujścia

Źródło: <https://www.google.pl/maps/place/%C5%9Awinouj%C5%9Bcie>

Jest to jedyne w Polsce miasto położone na 3 dużych wyspach: Uznam, Wolin, Karsibór oraz na kilkudziesięciu (łącznie 44) niezamieszkałych wyspach i wysepkach, pomiędzy którymi nie ma stałego połączenia. Od północy granicę miasta wyznacza linia brzegowa Morza Bałtyckiego, od wschodu Świnoujście graniczy z Gminą Międzyzdroje – powiat kamieński, południową granicą są wody Zalewu Szczecińskiego, a od zachodu sąsiaduje z Niemcami – powiat Vorpommern – Greiswald. Świnoujście obejmuje powierzchnię 197,23 km², z czego 91,23 km² to powierzchnia lądowa, a 106 km² powierzchnia wód, w tym Zalewu Szczecińskiego. Na dzień 31 grudnia 2015r. miasto zamieszkiwało 41 152 osoby (dane GUS) – tabela nr 1.

Tab. 1. Dane demograficzne dotyczące Świnoujścia

rok	Ludność ogółem	w tym mężczyźni	w tym kobiety	przedprodukcyjnym w wieku	produkcyjnym	poprodukcyjnym	na 1000 ludności urodzenia żywe	zgony	przyrost naturalny	małżeństwa	rozwoły	saldo migracji
2005	40 933	19 928	21 005	7 035	27 754	6 144	7,4	8,9	-1,5	4,5	3,2	- 2,3
2006	40 819	19 796	21 023	6 874	27 572	6 373	8,3	9,6	-1,3	5,6	4,2	- 0,4
2007	40 871	19 811	21 060	6 746	27 484	6 641	8,8	9,2	-0,5	5,9	3,2	1,9
2008	40 829	19 770	21 051	6 579	27 341	6 909	7,9	9	-1,1	6,4	2,8	1
2009	40 765	19 714	21 051	6 431	27 106	7 228	8,4	9	-0,6	6,5	2,9	0,5
2010	40 759	19 689	21 070	6 337	26 894	7 528	8,2	9,6	-1,4	5,2	2,6	1,3

2011	41 516	20 072	21 444	6 340	27 208	7 968	7,7	9,4	-1,7	4,2	2,5	2,7
2012	41 509	20 080	21 429	6 216	26 920	8 373	7	9,6	-2,6	4,3	2	-0,1
2013	41 371	20 003	21 368	6 080	26 528	8 763	6,4	10,5	-4,1	4	2,1	2,2
2014	41 276	19 943	21 333	5 944	26 162	9 170	7	9,6	-2,6	5,1	3,0	-0,2
2015	41 152	19 873	21 279	5 856	25 772	9 524	6,1	11,2	-5,1	5,6	2,2	1,5

Źródło: dane GUS

Z danych GUS wynika, że w Świnoujściu na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat liczba ludności zmieniała się nieznacznie. Od roku 2005 do 2010 roku zauważalny był spadek liczby mieszkańców z 40 933 osób do 40 765 osób. W 2011 roku nastąpił wzrost liczby ludności o 1,82 % (757 osób) osiągając 41 516 osób. W kolejnych latach zauważa się nieznaczny spadek ludności do 41 152 osób w 2015r.

W ostatnim dziesięcioleciu widoczna jest przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn - współczynnik feminizacji wzrósł z poziomu 105,4 w 2005r. do 107,1 w 2015r. Na przestrzeni lat zauważalny jest spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, (2005r – 7 035; 2015 – 5 856) oraz produkcyjnym (2005r. – 27 754; 2015r. – 25 772), a wzrost osób w wieku poprodukcyjnym (2005r. – 6 144; 2015r. – 9 524).

W Świnoujściu notuje się ujemny przyrost naturalny. Najniższą wartość wskaźnik ten osiągnął w 2007 roku – (-0,5%), a najwyższą w 2015 roku – (-5,1%). Analiza danych dotyczących urodzeń żywych na 1 000 mieszkańców oraz zgonów wyraźnie wskazuje na przewagę liczby zgonów. Saldo migracji wykazuje największe wahania od -2,3% w 2005r. do 2,2% w 2013r. W 2015r. saldo migracji wyniosło 1,5%.

Od 2014 roku zauważa się wzrost zawieranych małżeństw w Świnoujściu. W 2006 roku orzeczono najwięcej rozwodów – (4,2%) a najmniej w 2012r. – (2,0%). W kolejnych latach nastąpił niewielki wzrost rozwodów do 2,2% w 2015r.

Świnoujście to rozbudowana sieć przedszkoli, szkół (podstawowych, gimnazjów, średnich, a także filia uczelni wyższej). W mieście istnieją obiekty sportowo – kulturalne, m. in.: Miejski Dom Kultury, Ośrodek Sportu i Rekreacji „Wyspiarz”.

Najważniejszymi dziedzinami gospodarki miasta są usługi turystyczne, handel i przemysł. Na wyspie Uznam skupia się baza hotelowo – wypoczynkowa oraz większość inwestycji o charakterze handlowo – usługowym. Wyspa Wolin stanowi natomiast ważny węzeł komunikacyjny o charakterze międzynarodowym – przeprawa promowa do Skandynawii. Ponadto ma duże znaczenie strategiczne dla krajowej gospodarki – port przeładunkowy oraz terminal gazowy LNG.

Zasoby gminne i inne zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych zlokalizowane na terenie Miasta Świnoujście:

1. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
ul. Dąbrowskiego 4, Świnoujście
2. Urząd Miasta Świnoujście
ul. Wojska Polskiego 1/5, Świnoujście
3. Zespół Interdyscyplinarny
ul. Dąbrowskiego 4, Świnoujście
4. Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
ul. Wojska Polskiego 1/5, Świnoujście
5. Powiatowy Urząd Pracy
ul. Wojska Polskiego 1/2A, Świnoujście
6. Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy
ul. Piastowska 55, Świnoujście

7. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna
ul. Piastowska 54, Świnoujście
8. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej
ul. Paderewskiego 6, Świnoujście
9. Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną
ul. Basztowa 11, Świnoujście
Stowarzyszenie prowadzi: Ośrodek Rehabilitacyjno – Edukacyjno – Wychowawczy, Warsztaty Terapii
Zajęciowej, Środowiskowy Dom Samopomocy
10. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci
Zarząd Zachodniopomorskiego Oddziału Regionalnego
ul. Jarowita 2, Szczecin
Towarzystwo prowadzi na terenie Świnoujścia trzy Środowiskowe Ogniska Wychowawcze (przy ulicy
Sosnowej 16, Dąbrowskiego 4, Modrzejewskiej 20)
11. Polski Związek Głuchych
Oddział Zachodniopomorski
ul. Wojska Polskiego 91/93, Szczecin
Związek prowadzi przy ulicy Dąbrowskiego 4 punkt konsultacyjno – logopedyczny
12. Centrum Socjalne Caritas, Świnoujście
Prowadzi na terenie Świnoujścia Schronisko dla Bezdomnych, Ogrzewalnię dla Bezdomnych,
Specjalistyczną Placówkę Wsparcia Dziennego, Dzienny Dom Pobytu, Dzienny Dom Pomocy
13. Stowarzyszenie Kobiet Po Chorobie Raka Piersi „Anna”
ul. Piastowska 55, Świnoujście
14. Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym
ul. Dąbrowskiego 4, Świnoujście
15. Polski Związek Niewidomych
Zarząd Okręgowy w Szczecinie Koło w Świnoujściu
ul. Dąbrowskiego 4, Świnoujście
16. Centrum Zdrowia Psychicznego
ul. Mieszka I 7, Świnoujście
17. Ochotniczy Hufiec Pracy
16 – 14 Hufiec Pracy
ul. Jana Soltana 2, Świnoujście
18. Komenda Miejska Policji
ul. Bolesława Krzywoustego 2A, Świnoujście
19. Sąd Rejonowy
ul. Ignacego Paderewskiego 6, Świnoujście
20. Prokuratura Rejonowa
ul. Juliusza Słowackiego 8, Świnoujście
21. Szpital Miejski im. Jana Garduły
ul. Mieszka I 7, Świnoujście

III. MISJA I OBSZARY STRATEGII

Głównym dokumentem określającym kierunki rozwoju miasta jest „Strategia rozwoju miasta na lata 2014 – 2020” przyjęta uchwałą nr XLIV/354/2013 Rady Miasta Świnoujście z dnia 24 października 2013 r. Dokument ten określił wizję miasta w następujący sposób:

ŚWINOUJŚCIE TO WYSPY ZDROWIA, NOWOCZESNYCH TECHNOLOGII I WIELU KULTUR. MIASTO, KTÓRE INTRYGUJE WYSPIARSKIM POŁOŻENIEM I CHARAKTEREM, STANOWIĄC WYZWANIE DO RÓŻNORODNYCH KREACJI W KAŻDEJ DZIEDZINIE. OTWARTOŚCIĄ I GOŚCINNOŚCIĄ PRZYCIĄGA ZARÓWNO TURYSTÓW, JAK I LUDZI GOTOWYCH DO PODEJMOWANIA ŻYCIOWYCH WYZWAŃ. TO MIASTO, KTÓRE WARTO ZWIEDZAĆ, W KTÓRYM WARTO INWESTOWAĆ – PO PROSTU WARTO ŻYĆ.

Zespół przy opracowaniu projektu Strategii rozwiązywania problemów społecznych uznał, że niniejszy dokument powinien stanowić doprecyzowanie kierunków rozwoju określonych w Strategii rozwoju miasta w zakresie polityki społecznej i rozwiązywania problemów mieszkańców.

W celu realizacji powyższej wizji w zakresie rozwiązywania problemów społecznych na lata 2017 – 2026 sformułowano następującą misję:

***PODNOSZENIE JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW ŚWINOUJŚCIA
PRZY JEDNOCZESNYM OGRANICZANIU NEGATYWNYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH***

Myślą przewodnią Zespołu było takie wyodrębnienie obszarów podlegających diagnozie w toku prac nad dokumentem aby możliwe było dokonanie skutecznej analizy najistotniejszych aktualnie zjawisk i procesów społecznych zachodzących wśród mieszkańców Świnoujścia. W pracach skupiono się zatem na kluczowych elementach, tak aby zaplanowane działania pozwoliły na przeciwdziałanie skutkom negatywnych zjawisk i jednocześnie wzmacnianie pozytywnych oddziaływań.

Wyodrębnienie obszarów umożliwiło analizę kondycji świnoujskiej rodziny, seniorów, a także szczegółowe opisanie takich zjawisk jak: uzależnienia, przemoc w rodzinie, bezdomność.

JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW		
KONDYCJA RODZINY	SENIORZY	RYNEK PRACY

NEGATYWNE ZJAWISKA SPOŁECZNE		
UZALEŻNIENIA	PRZEMOC W RODZINIE	BEZDOMNOŚĆ

IV. DIAGNOZA W ZAKRESIE JAKOŚCI ŻYCIA I WYSTĘPUJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

W trakcie prac nad dokumentem *Strategii* zespół opierał się na zgromadzonym materiale diagnostycznym, który dotyczył poszczególnych obszarów. Cały materiał diagnostyczny umieszczony jest na stronie internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu – www.mopr.swinoujście.pl w zakładce *Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Świnoujściu na lata 2017-2026*, w jego skład wchodzi:

- a) badanie jakości życia mieszkańców Świnoujścia powyżej 50 roku życia.
- b) charakterystyka osób korzystających z usług opiekuńczych w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Świnoujściu.
- c) badanie sytuacji świnoujskich rodzin z dziećmi do 18 roku życia.
- d) diagnoza z Powiatowego Programu Działań na rzecz Osób z Niepełnosprawnością na lata 2016 - 2026.
- e) diagnoza z Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2016 - 2018.
- f) diagnoza z Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2016 - 2018.
- g) analiza lokalnego rynku pracy.
- h) raport z realizacji Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w roku 2015.
- i) przemoc domowa i przemoc w przestrzeni publicznej Świnoujścia w codziennych doświadczeniach i obserwacji uczniów szkół ponadpodstawowych.
- j) diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w oparciu dane zgromadzone w wyniku realizacji procedury „Niebieskie Karty” w latach 2011 – 2015 na terenie miasta Świnoujścia.
- k) raport z realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Miasta Świnoujście w roku 2015.
- l) diagnoza sytuacji osób bezdomnych przebywających w Świnoujściu.
- ł) polityka mieszkaniowa Miasta Świnoujście na lata 2012-2017 wraz z aktualizacją.

Zespół ds. opracowania projektu *Strategii* wraz z zaproszonymi ekspertami podczas omawiania każdego obszaru przeprowadził analizę SWOT/TOWS, aby skutecznie określić strategię umożliwiającą osiągnięcie możliwie najefektywniejszych rezultatów. Analiza ta była podstawą do dalszych prac zmierzających do określenia celów i kierunków działań w zakresie polityki społecznej.

Analiza SWOT jest podstawą do zdiagnozowania i sformułowania podstawowych problemów i zagadnień strategicznych. Analiza ta zawiera określenie czterech grup czynników:

- „**mocnych stron**” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony polityki społecznej, i które należy wykorzystać sprzyjając będą jej wzmocnieniu,
- „**słabych stron**” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony polityki społecznej, i które nie wyeliminowane będą ją osłabiać,
- „**szans**” – uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale mogą być traktowane jako szanse i przy odpowiednio podjętych działaniach, wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwiązywaniu problemów społecznych,
- „**zagrożeń**” – uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale które mogą stanowić zagrożenie dla rozwiązywania problemów społecznych.

Analiza TOWS natomiast polega na zidentyfikowaniu wymienionych czterech grup czynników, opisanie ich wpływu na rozwój organizacji, a także możliwości organizacji osłabiania lub wzmocnienia siły ich oddziaływania. Zderzenie ze sobą szans i zagrożeń z mocnymi i słabymi stronami pozwala na określenie pozycji strategicznej. Dzięki tej analizie możemy ocenić czy strategia ma być:

- **agresywna** (maxi - maxi) - wewnątrz organizacji przeważają mocne strony, natomiast szanse w otoczeniu. Polega na silnej ekspansji i rozwoju przy maksymalnym wykorzystaniu mocnych stron i szans,
- **konserwatywna** (maxi – mini) – występuje w organizacji w sytuacji, gdy przy dużym potencjale wewnętrznym, jest ona poddana niekorzystnemu układowi warunków zewnętrznych. Należy przy użyciu mocnych stron przewycięzać zagrożenia,

- **konkurencyjna** (mini – maxi) - występuje w organizacji, w której przeważają słabe strony nad mocnymi, natomiast w otoczeniu szanse. Polega na wykorzystaniu pojawiających się szans, przy jednoczesnej redukcji słabych stron,
- **defensywna** (mini – mini) - strategia ta umożliwia przetrwanie w sytuacji gdy organizacja działa w nieprzychylnym otoczeniu, pozbawiona jest istotnych mocnych stron.

IV.1. JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

IV.1.1. KONDYCJA RODZINY

W opinii członków Zespołu rodzina jako podstawowa komórka społeczna powinna podlegać szczególnej ochronie. Istotne jest takie wzmocnienie świnoujskich rodzin, które umożliwi im radzenie sobie z napotykanymi trudnościami i zapewni możliwość samodzielnego funkcjonowania w codziennym życiu. W województwie zachodniopomorskim został przyjęty program „Region dla rodziny”, którego celem jest jej wzmocnienie, aby w pełni skorzystać z nadarzających się szans, miasto Świnoujście także powinno stale rozwijać system wsparcia rodziny.

W obszarze rodziny w Świnoujściu funkcjonują programy, które wpisują się w realizację niniejszej *Strategii*. Są to:

- Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016 – 2018;
- Powiatowy Program Działań na rzecz Osób z Niepełnosprawnością na lata 2016 – 2026;
- Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2016 – 2018.

W ramach prac nad *Strategią* po raz pierwszy postanowiono przeprowadzić szerokie badania świnoujskich rodzin. Badania socjologiczne pozwoliły określić: relacje rodzinne, rozkład dnia, sytuację materialną oraz podejście do kwestii wychowania dzieci. Badanie sytuacji świnoujskich rodzin z dziećmi do 18 roku życia zostało przeprowadzone za pomocą badania ilościowego CATI, czyli wywiad ankietowy z respondentem prowadzony jest drogą telefoniczną, na próbie 507 rodziców. Badanie podzielono na trzy równe grupy:

- rodziny z dziećmi do lat 6;
- rodziny z dziećmi w przedziale wiekowym powyżej 6 lat do 13 lat;
- rodziny z dziećmi pomiędzy 13 i 18 rokiem życia.

Z przeprowadzonego badania wynika między innymi, że:

1. Rodzice ze Świnoujścia w dniu roboczym starają się poświęcić swoim dzieciom tyle czasu, ile poświęcają na pracę zawodową. Proporcja na poszczególne czynności wygląda następująco: na pierwszym miejscu praca zawodowa, na drugim czas poświęcony dziecku lub dzieciom, trzecie miejsce zajmują obowiązki domowe, a na końcu znajdują się pozostałe zajęcia, takie jak: hobby, pasje czy aktywność społeczna. W weekend zdecydowanie najwięcej czasu poświęca się dzieciom, następnie wykonuje się obowiązki domowe, następnie zajęcia związane z pasjami, hobby rodziców, a na końcu jest czas na pracę zawodową. Najczęściej rodziny ze Świnoujścia spędzają czas z całą rodziną, przebywając na świeżym powietrzu – spacerując lub przebywając w domu. Według ponad połowy rodziców ze Świnoujścia, miasto zapewnia wystarczającą liczbę miejsc na rodzinne spędzanie czasu wolnego. Przeciwnego zdania jest 26% badanych.
2. Jasno określone zasady obowiązujące w domu są istotne dla prawie połowy mieszkańców Świnoujścia, którzy właśnie w taki sposób wychowują swoje dzieci – dokładnie określają zasady panujące w domu i oczekują, że każdy domownik będzie się do nich stosował. Jeśli domownicy łamią ustalone wcześniej zasady, spotykają ich za to pewne konsekwencje. Mniej popularnym sposobem wychowywania dzieci jest określenie zasad, które niekoniecznie trzeba przestrzegać – za ich łamanie nie grożą żadne konsekwencje. Co piąty rodzic ze Świnoujścia przyznaje się do bezstresowego wychowania – jednak są to przede wszystkim rodzice najmłodszych dzieci. Natomiast ustalone wcześniej reguły, które należy przestrzegać dotyczą rodzin, w których mieszkają dzieci powyżej 13 roku życia. Nagrody i kary to powszechnie stosowane metody wychowawcze. Z badania wynika, że 86% rodziców ze Świnoujścia nagradza swoje dzieci za dobre zachowanie, najczęściej mówiąc dzieciom, że dobrze się zachowują, okazują również

miłość, czułość. Spośród wszystkich respondentów 75,7% deklaruje, że karze swoje dziecko za złe zachowanie. W tym przypadku prawie wszyscy badani rodzice wskazali, że jeśli dziecko źle się zachowuje – mówią mu o tym. Na drugim miejscu znalazł się klaps. Z tej metody wychowawczej korzysta 29,4% respondentów.

3. Jedna trzecia rodziców ze Świnoujścia korzysta z pomocy innych osób przy wychowywaniu dziecka/dzieci. Najczęściej badanym pomagają rodzice, a następnie dziadkowie. Na pytanie, czy respondent ma lub miał jakiegokolwiek problemy wychowawcze ze swoimi dziećmi wskazało 8,9% rodziców ze Świnoujścia. Problemy wychowawcze pojawiają się z wiekiem – im starsze dziecko, tym rodzic częściej odpowiadał „tak” – mam problemy wychowawcze z moim dzieckiem. Najczęściej są to problemy szkolne – złe wyniki w nauce. Rodzice skarżą się też na niegrzeczne zachowanie dzieci – przeklinanie, pyskowanie. Na trzecim miejscu znalazło się nadmierne korzystanie z Internetu, gier. Jedna trzecia rodziców, która zadeklarowała, że ma problemy wychowawcze z dzieckiem, poszukiwała profesjonalnej pomocy. Najczęściej badani kierują się do pedagoga lub psychologa szkolnego lub idą na konsultacje do poradni psychologiczno-pedagogicznej. Ponadto korzystają również ze wsparcia nauczyciela. Osoby, które swoich problemów wychowawczych nie konsultują ze specjalistami, najczęściej deklarują, że problemy, które zdarzyły się w domu nie są na tyle poważne, aby zasięgnąć porady specjalisty albo przyznają wprost – że wstydziły się opowiedzieć komukolwiek o swoich problemach wychowawczych.
4. W ponad jednej piątej domów świnoujskich konflikty wybuchają co najmniej raz w tygodniu. Również jedna piąta deklaruje, że zdarzają się kilka razy w miesiącu i taka sama część badanych mówi o rzadszych sytuacjach – zdarzających się rzadziej niż raz w roku. Najczęściej w domach respondentów konflikty wybuchają pomiędzy rodzicami, dzieci kłócą się z rodzicami oraz rodzeństwo kłóci się między sobą. Skala tych konfliktów nie wydaje się być duża – najczęściej dotyczą one codziennych spraw, obowiązków. Są to konflikty, które szybko przychodzą, ale również szybko się rozwiązują. Spośród badanych 7,3% deklaruje, że jeśli w ich domach pojawiają się konflikty, to powód jest poważny i ta nieprzyjemna sytuacja trwa tak długo, aż sprawa nie zostanie wyjaśniona. Badanym trudno było odpowiedzieć na pytanie o przyczynę konfliktów (37,1%), 17,9% wskazało na charakter dziecka – skłonność do kłótni i dotyczy to zarówno konfliktów na płaszczyźnie rodzic – dziecko, jak i konfliktów pomiędzy rodzeństwem. Dotyczy to również rodziców najstarszych dzieci. Z ogółu badanych 13% respondentów deklaruje, że przyczyną konfliktów wybuchających w domu jest niewypełnianie obowiązków domowych – przede wszystkim wśród rodziców z dziećmi od 6 lat wzwyż, a 11,8% wskazuje na nieporządek – w tym przypadku dominują rodzice 6 – 13-latków. Ponadto, 8,7% respondentów za najczęstszą przyczynę konfliktów podaje charakter męża/żony lub partnera/partnerki – tego typu sytuacje zazwyczaj dotyczą konfliktów pomiędzy rodzicami. Prawie wszyscy badani deklarują, że w ich domach nie ma takich problemów jak przemoc fizyczna, psychiczna, zażywanie dopalaczy, narkotyków czy uzależnienie od hazardu. Najczęstszym problemem jaki pojawia się w 5,1% rodzinach to uzależnienie od komputera, Internetu lub gier. Na drugim miejscu znalazło się nadużywanie alkoholu – 2,4%.

Wyniki badania pozwoliły przeprowadzić analizę SWOT/TOWS w gronie eksperckim. Podczas spotkania wskazano następujące uwarunkowania:

A. MOCNE STRONY

1. Zasoby instytucjonalne i kadrowe działające na rzecz wsparcia rodzin (MOPR, placówka opiekuńczo - wychowawcza placówki ochrony zdrowia, placówki wsparcia dziennego).
2. Wykwalifikowana kadra i stałe podnoszenie umiejętności kadry działającej na rzecz rodzin.
3. Bogata oferta szkoleń dla rodziców i programów profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci i młodzieży (placówki edukacyjne, MOPR, Urząd Miasta).
4. Dobra współpraca pomiędzy pracownikami poszczególnych instytucji.
5. Bogata oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci.
6. Krótki okres oczekiwania na poradnictwo specjalistyczne.

B. SŁABE STRONY

1. Niewystarczająca liczba kadry wyspecjalizowanej w zakresie prowadzenia systemowej terapii rodzin.
2. Brak niekomercyjnej oferty systemowej terapii rodzin.
3. Brak kompleksowej informacji na temat proponowanych przez instytucje form wsparcia rodzin (wymiana inf. pomiędzy instytucjami).
4. Brak dostępu do bezpłatnego psychiatry dziecięcego.
5. Niski udział w terapii psychologicznej dzieci rozpoczynających nauczanie indywidualne z powodu zaburzeń (brak oferty).
6. Niewystarczająca liczba terapii pedagogicznej dla dzieci na wczesnym etapie edukacji.
7. Brak ustawicznych szkoleń i podnoszenia kwalifikacji odpowiadających na zmieniające się potrzeby.
8. Brak drugiej rodziny zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego (w tym brak zabezpieczenia odpowiednich warunków mieszkaniowych dla rodziny pełniącej tę funkcję).
9. W dalszym ciągu niewystarczająca liczba miejsc w żłobku.
10. Skumulowanie rodzin z problemami opiekuńczo - wychowawczymi w wielorodzinnych budynkach socjalnych.

C. SZANSE

1. Komercyjna oferta lekarza psychiatry dziecięcego.
2. Polityka prorodzinna w Polsce.
3. Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na dodatkowe działania w zakresie wsparcia rodzin.
4. Szeroki dostęp do rynku pracy.
5. Ogólnopolskie działania organizacji pozarządowych.
6. Wzrost świadomości rodziców w zakresie funkcjonowania rodziny.

D. ZAGROŻENIA

1. Małe kompetencje wychowawcze rodziców, w tym niska świadomość rodziców na temat przemocy i jej skutków.
2. Występowanie zjawiska osłabienia więzi rodzinnych.
3. Brak obowiązkowej edukacji przedszkolnej.
4. Złożoność problemów współczesnej rodziny (zagrożenia wynikające z rozwoju społecznego, nowe uzależnienia behawioralne).
5. Wysokie koszty utrzymania w Świnoujściu.

Do dalszej analizy SWOT/TOWS wybrano pięć najistotniejszych uwarunkowań i tak:

A. MOCNE STRONY

1. Zasoby instytucjonalne i kadrowe działające na rzecz wsparcia rodzin (MOPR, placówka opiekuńczo - wychowawcza placówki ochrony zdrowia, placówki wsparcia dziennego).
2. Wykwalifikowana kadra i stałe podnoszenie umiejętności kadry działającej na rzecz rodzin.
3. Bogata oferta szkoleń dla rodziców i programów profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci i młodzieży (placówki edukacyjne, MOPR, Urząd Miasta).
4. Dobra współpraca pomiędzy pracownikami poszczególnych instytucji.
5. Bogata oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci.

B. SŁABE STRONY

1. Niewystarczająca liczba kadry wyspecjalizowanej w zakresie prowadzenia systemowej terapii rodzin.
2. Brak niekomercyjnej oferty systemowej terapii rodzin.
3. Brak dostępu do bezpłatnego psychiatry dziecięcego.
4. Niewystarczająca liczba terapii pedagogicznej dla dzieci na wczesnym etapie edukacji.
5. Skumulowanie rodzin z problemami opiekuńczo - wychowawczymi w wielorodzinnych budynkach socjalnych.

C. SZANSE

1. Komercyjna oferta lekarza psychiatry dziecięcego.
2. Polityka prorodzinna w Polsce.
3. Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na dodatkowe działania w zakresie wsparcia rodzin.
4. Ogólnopolskie działania organizacji pozarządowych.
5. Wzrost świadomości rodziców w zakresie funkcjonowania rodziny.

D. ZAGROŻENIA

1. Małe kompetencje wychowawcze rodziców, w tym niska świadomość rodziców na temat przemocy i jej skutków.
2. Występowanie zjawiska osłabienia więzi rodzinnych.
3. Brak obowiązkowej edukacji przedszkolnej.
4. Złożoność problemów współczesnej rodziny (zagrożenia wynikające z rozwoju społecznego, nowe uzależnienia behawioralne).
5. Wysokie koszty utrzymania w Świnoujściu.

Wyniki jakie otrzymano w obszarze kondycji rodziny podczas analizy SWOT/TOWS przedstawia tabela nr 2.

Tab. 2 Zestawienie zbiorcze dla analizy SWOT/TOWS oraz macierz strategii – kondycja rodziny

Kombinacja	Wyniki analizy SWOT		Wyniki analizy TOWS		Zestawienie zbiorcze SWOT/TOWS	
	Suma interakcji	Suma iloczynów	Suma interakcji	Suma iloczynów	Suma interakcji	Suma iloczynów
Mocne strony/Szanse	23	5,0	26	5,3	49	10,3
Mocne strony/Zagrożenia	22	5,1	0	0,0	22	5,1
Słabe strony/Szanse	10	2,0	10	2,0	20	4,0
Słabe strony/Zagrożenia	24	6,1	2	0,2	26	6,3
Macierz strategii	Szanse			Zagrożenia		
Mocne strony	Strategia agresywna Liczba interakcji – 49 Ważona liczba interakcji – 10,3			Strategia konserwatywna Liczba interakcji – 22 Ważona liczba interakcji – 5,1		
Słabe strony	Strategia konkurencyjna Liczba interakcji – 20 Ważona liczba interakcji – 4,0			Strategia defensywna Liczba interakcji – 26 Ważona liczba interakcji – 6,3		

Jak wynika z powyższego zestawienia w obszarze kondycji rodziny należy przyjąć strategię agresywną, czyli maksymalnie wykorzystać efekty synergii występujące między silnymi stronami, a szansami generowanymi przez otoczenie.

IV.1.2. SENIORZY

W 2015 roku udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Świnoujścia wyniósł 23,14%. (wg danych GUS). Ze względu na utrzymujący się ujemny przyrost naturalny, prognozować można, że udział ten w kolejnych latach będzie się sukcesywnie zwiększał. Starzenie się społeczeństwa staje się faktem także na naszym mieście. W związku z tym, konieczne jest zaplanowanie działań w odpowiedzi na pojawiające się wyzwania w zakresie zapewnienia opieki dla osób starszych, aktywizacji seniorów, podnoszenia ich komfortu życia, także poczucia bezpieczeństwa.

W celu stworzenia adekwatnej oferty pomocowej niezbędne jest poznanie szerokiego spektrum potrzeb seniorów. Dane, które posiada Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Świnoujściu i Urząd Miasta Świnoujście obrazują jedynie potrzeby osób już objętych systemem wsparcia polityki społecznej. Konieczne stało się zatem przeprowadzenie szerokich badań socjologicznych dotyczących sytuacji seniorów i ich rodzin zamieszkujących w Świnoujściu.

Członkowie Zespołu ds. opracowania strategii zgłosili potrzebę przeprowadzenia badania w trzech grupach wiekowych:

- 50 – 59 – wiek przedemerytalny;
- 60 – 69 – wiek emerytalny;
- powyżej 70 – seniorzy.

Badanie objęło nie tylko osoby starsze, zgodnie z ustawą z dnia 11 września 2015r. o osobach starszych (Dz. U. z 2015r, poz. 1705) – to jest te, które ukończyły 60 rok życia ale również młodsze. Zespół uznał, że postawę aktywnego i zdrowego starzenia się należy promować już u osób aktywnych zawodowo, w przypadku prac nad *Strategią* przyjęto, iż będą to osoby w wieku 50+. Odpowiednio wczesne poznanie sposobu funkcjonowania lokalnej społeczności w wieku przedsenioralnym pozwoli miastu określić kierunki działań, które zapewnią podniesienie jakości życia osób starszych. Członkowie zespołu przyjęli, iż działania profilaktyczne w tym zakresie przełożą się w przyszłości na poprawę komfortu życia osób objętych działaniami. Prowadzenie aktywnego i zdrowego trybu życia może złagodzić uciążliwości procesu starzenia się.

Zastosowany podział na grupy wiekowe pozwolił określić różne potrzeby poszczególnych grup i zaplanować działania skierowane do odpowiednich adresatów. Badanie to pozwoliło na poznanie:

- rozkładu dnia badanych i sposobów spędzania przez nich czasu wolnego;
- potrzeb seniorów w zakresie aktywności społecznej;
- powodów ograniczenia aktywności społecznej seniorów i sposobów ich ułatwienia;
- stanu zdrowia seniorów i możliwości korzystania z dostępnej w mieście infrastruktury.

Badanie zostało przeprowadzone za pomocą metody jakościowej i ilościowej. Schemat badania wyglądał następująco:

- przeprowadzenie badania jakościowego w celu eksploracji poszczególnych celów badawczych, seniorów podzielono na dwie sześciuosobowe grupy – optymistów i pesymistów,
- na podstawie wywiadów fokusowych opracowano narzędzia do badań ilościowych,
- przeprowadzono badanie ilościowe PAPI, (bezpośrednie badanie ankietowe), na próbie tysiąca seniorów.

Z analizy danych zawartych w badaniu wynikają następujące podstawowe wnioski:

1. Ponad połowa badanych (56,6%) uważa, że Świnoujście jest przyjazne seniorom ze względu na swoje walory przyrodnicze, organizowane imprezy kulturalne oraz rozwinięte usługi opiekuńcze. Seniorzy, którzy sądzą odwrotnie (30,1%) jako przyczynę wskazywały wysokie koszty utrzymania oraz zbyt dużą liczbę turystów. Jednym z głównych zarzutów dotyczących negatywnego postrzegania Świnoujścia przez badanych dotyczył przede wszystkim służby zdrowia. Potwierdzają to wyniki badań ilościowych, kiedy seniorzy wskazali właśnie na służbę zdrowia jako priorytetowy obszar wymagający naprawy.

2. Świnoujście oceniane jest przez mieszkających tu seniorów jako miasto bezpieczne. Najstarsi mieszkańcy najbezpieczniej czują się w mieszkaniu/domu, czy najbliższym sąsiedztwie. Ci, którzy narzekali na brak poczucia bezpieczeństwa wskazywali na nękanie telefonami z chęcią zaproszenia ich na prezentację jakiegoś produktu.

3. Swoją wolny czas seniorzy ze Świnoujścia wykorzystują na spacerach po plaży lub w jej okolicach (46,7% badanych). Mniejszy odsetek badanych (38,3%) w wolnym czasie ogląda TV. Oferta kulturalna Świnoujścia została oceniona dobrze, okazuje się że obiekty kulturalne nie przysparzają seniorom problemów z poruszaniem się, a wydarzenia kulturalne są dla nich łatwo dostępne – w pobliżu miejsca zamieszkania. Bardzo istotnym miejscem na mapie Świnoujścia, które może się przyczynić do zaktywizowania seniorów są Dnienne Domy Pomocy. Instytucje te pełnią nie tylko rolę stricte opiekuńczą. Są to również miejsca spotkań osób starszych, często samotnych, które mogą we wspólnym gronie uczestniczyć w różnego typu zajęciach terapeutycznych, rehabilitacyjnych, gimnastycznych, czy zajęciach związanych z różnymi zainteresowaniami.

4. W badaniach ilościowych ponad połowa badanych (58,5%) oceniła pozytywnie swój stan zdrowia. Indywidualna ocena swojego stanu zdrowia pogarsza się wraz z wiekiem. Im respondent starszy, tym częściej także deklaruje, że choruje na przewlekłe choroby. Seniorzy najczęściej weryfikując stan swojego zdrowia lecąc się, wybierają publiczną służbę zdrowia – 95,9%. Niestety ocena dotycząca publicznej służby zdrowia nie napawa optymizmem. Biorąc pod uwagę wszystkie inne instytucje oferujące usługi zdrowotne czy opiekuńcze przychodnie lekarskie, szpital oraz publiczna służba zdrowia zostały ocenione najniżej. To co należałoby poprawić w funkcjonowaniu służby zdrowia to większy dostęp do lekarzy specjalistów (na brak lekarzy wskazało 40,5% badanych), a także skrócenie czasu oczekiwania na wizytę u lekarza (32,9%).

Dla potrzeb prac Zespołu pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu dokonali opracowania pt.: „Charakterystyka osób korzystających z usług opiekuńczych MOPR”. Dokument ten przedstawia kompleksowe informacje na temat świadczonych usług opiekuńczych zgodnie z ustawą o pomocy społecznej na terenie miasta Świnoujście.

Podczas spotkań zespołu wraz z ekspertami dokonano analizy SWOT/TOWS w obszarze seniorów. Podczas spotkania zebrani dokonali pierwszego wskazania:

A. MOCNE STRONY

1. Instytucjonalny system wsparcia osób starszych (pomoc społeczna, służba zdrowia, Zakład Pielęgnacyjno - Opiekuńczy, hospicjum domowe, usługi opiekuńcze, Dzienny Dom Pobytu).
2. Funkcjonowanie NGO PZERI, Caritas, inne organizacje pozarządowe oraz Uniwersytet III Wieku, Klub Seniora).
3. Wykwalifikowana kadra zapewniająca usługi opiekuńcze.
4. Policyjne kampanie informacyjne na rzecz poprawy bezpieczeństwa osób starszych.
5. Opracowanie diagnozy osób powyżej 50 roku życia.
6. Organizacja Senioraliów.
7. Zabezpieczenie środków w budżecie miasta na działania instytucjonalne.
8. Niskie koszty godziny usługi opiekuńczej i darmowe godziny dla osób chorych na CA i SM.

B. SŁABE STRONY

1. Brak współpracy pomiędzy organizacjami działającymi na rzecz wsparcia osób starszych.
2. Brak Programu działań na rzecz osób starszych, który uwzględniałby utworzenie Rady ds. osób starszych.
3. Brak skutecznej, szerokiej i systematycznej kampanii informacyjnej dla osób starszych na temat możliwości uzyskania wsparcia w mieście, (informator w formie papierowej).
4. Oferta miasta w części nie jest dostosowana do zainteresowań osób starszych.
5. Zbyt mała liczba miejsc w Zakładzie Pielęgnacyjno - Opiekuńczym, długi czas oczekiwania.
6. Brak wykorzystania chęci osób starszych do wolontariatu.
7. Mały dostęp do lekarzy specjalistów i długie kolejki oczekiwania, wysokie ceny wizyt specjalistycznych.
8. Brak windy w MDK – gdzie między innymi odbywają się spotkania Uniwersytetu III Wieku, brak dostępu do sali warsztatowych oraz Sali Kameralnej.
9. Niedogodne godziny połączeń autobusowych lub ich brak uniemożliwiające korzystanie z oferty kulturalnej miasta.
10. Problemy z zapewnieniem kadry do realizacji usług opiekuńczych i kadry medycznej.

C. SZANSE

1. Osoby starsze z chęcią biorą udział w imprezach i spotkaniach.
2. Ogólnopolskie kampanie, których celem jest przełamywanie stereotypów poprzez przedstawienie wizerunku osoby starszej jako osoby aktywnej umysłowo i fizycznie.
3. Ogólnopolskie kampanie aktywizujące seniorów.
4. Wydłużający się okres aktywności społecznej i fizycznej.
5. Położenie Świnoujścia – nadmorski charakter, tereny zielone.
6. Polityka Senioralna prowadzona przez rząd – ustawodawstwo i programy aktywizacji.

D. ZAGROŻENIA

1. W Polsce brak jest lekarzy specjalistów w zakresie opieki geriatrycznej.
2. Ceny wydarzeń komercyjnych są zbyt wysokie w porównaniu do zasobności portfela osób starszych.
3. Trudna sytuacja finansowa osób starszych.
4. Wysokie koszty utrzymania w Świnoujściu.
5. Niekorzystna struktura demograficzna – społeczeństwo polskie jest społeczeństwem starzejącym się.

6. Wykorzystywanie łatwości osób starszych przez osoby, które chcą wyłudzić od nich pieniądze (oferty sprzedażowe, pożyczkowe, ubezpieczenia).
7. Malejący udział osób bliskich w zapewnieniu opieki nad osobą starszą.

Do dalszej analizy SWOT/TOWS uznano, że najistotniejszymi uwarunkowaniami są:

A. MOCNE STRONY

1. Instytucjonalny system wsparcia osób starszych (pomoc społeczna, służba zdrowia, Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy, hospicjum domowe, usługi opiekuńcze, Dzienny Dom Pobytu).
2. Funkcjonowanie NGO PZERI, Caritas, inne organizacje pozarządowe oraz Uniwersytet III Wieku, Klub Seniora).
3. Opracowanie diagnozy osób powyżej 50 roku życia.
4. Zabezpieczenie środków w budżecie miasta na działania instytucjonalne.
5. Niskie koszty godziny usługi opiekuńczej i darmowe godziny dla osób chorych na CA i SM.

B. SŁABE STRONY

1. Brak współpracy pomiędzy organizacjami działającymi na rzecz wsparcia osób starszych.
2. Brak Programu działań na rzecz osób starszych, który uwzględniałby utworzenie Rady ds. osób starszych.
3. Zbyt mała liczba miejsc w Zakładzie Pielęgnacyjno - Opiekuńczym, długi czas oczekiwania.
4. Mały dostęp do lekarzy specjalistów i długie kolejki oczekiwania, wysokie ceny wizyt specjalistycznych.
5. Problemy z zapewnieniem kadry do realizacji usług opiekuńczych i kadry medycznej.

C. SZANSE

1. Osoby starsze z chęcią biorą udział w imprezach i spotkaniach.
2. Ogólnopolskie kampanie, których celem jest przełamywanie stereotypów poprzez przedstawienie wizerunku osoby starszej jako osoby aktywnej umysłowo i fizycznie.
3. Ogólnopolskie kampanie aktywizujące seniorów.
4. Wydłużający się okres aktywności społecznej i fizycznej.
5. Polityka Senioralna prowadzona przez rząd – ustawodawstwo i programy aktywizacji.

D. ZAGROŻENIA

1. W Polsce brak jest lekarzy specjalistów w zakresie opieki geriatrycznej.
2. Ceny wydarzeń komercyjnych są zbyt wysokie w porównaniu do zasobności portfela osób starszych.
3. Trudna sytuacja finansowa osób starszych.
4. Wysokie koszty utrzymania w Świnoujściu.
5. Malejący udział osób bliskich w zapewnieniu opieki nad osobą starszą.

Wyniki jakie osiągnięto w obszarze seniorów podczas analizy SWOT/TOWS przedstawia tabela nr 3.

Tab. 3 Zestawienie zbiorcze dla analizy SWOT/TOWS oraz macierzy strategii - seniorzy

Kombinacja	Wyniki analizy SWOT		Wyniki analizy TOWS		Zestawienie zbiorcze SWOT/TOWS	
	Suma interakcji	Suma iloczynów	Suma interakcji	Suma iloczynów	Suma interakcji	Suma iloczynów
Mocne strony/Szanse	24	5,15	30	6,29	54	11,44
Mocne strony/Zagrożenia	12	2,5	10	2,46	22	4,96
Słabe strony/Szanse	22	4,27	6	1,12	28	5,39
Słabe strony/Zagrożenia	4	0,89	16	3,54	20	4,43
Macierz strategii	Szanse			Zagrożenia		
Mocne strony	Strategia agresywna Liczba interakcji – 54			Strategia konserwatywna Liczba interakcji – 22		

	Ważona liczba interakcji – 11,44	Ważona liczba interakcji – 4,96
Słabe strony	Strategia konkurencyjna Liczba interakcji – 28 Ważona liczba interakcji – 5,39	Strategia defensywna Liczba interakcji – 20 Ważona liczba interakcji – 4,43

Z zestawienia jasno wynika, że w obszarze problemów seniorów należy przyjąć strategię agresywną, czyli maksymalnie wykorzystać efekty synergii występujące między silnymi stronami, a szansami generowanymi przez otoczenie.

III.1.3. RYNEK PRACY

Świnoujski rynek pracy w skali kraju ma specyficzny charakter ze względu na położenie miasta. Bliskość niemieckiej granicy, lokacja w strefie nadmorskiej powoduje, że w Świnoujściu nie ma problemu bezrobocia. W grudniu 2016 roku stopa bezrobocia, czyli stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby ludności aktywnej zawodowo, wynosiła 5,6% przy 11,1 % w grudniu 2010r. Jest to spadek o połowę wartości wskaźnika. Najliczniejszą grupą wiekową wśród bezrobotnych były osoby powyżej 50 roku życia – 321 osób, w tym 126 kobiet. Jeszcze rok temu świnoujski rynek pracy charakteryzował się sezonowością. Jednak od 2016r. liczba osób zarejestrowanych po sezonie letnim zwiększyła się nieznacznie. Przyczyn można upatrywać w zmianie charakteru miasta, które dąży do otrzymania statusu kurortu całorocznego. Gospodarka Świnoujścia to w dużej mierze działalność sektora małej i średniej przedsiębiorczości. Najwięcej podmiotów prowadzi działalność w zakresie turystyki, hotelarstwa, gastronomii i budownictwa. W grudniu 2016 roku Powiatowy Urząd Pracy w Świnoujściu dysponował 2047 ofertami pracy przy 783 osobach zarejestrowanych, co daje 2,61 oferty na jednego bezrobotnego. Pracodawcy świnoujscy mają problem ze znalezieniem pracowników. Spowodowane to jest bliskością granicy z Niemcami oraz swobodnym przepływem osób w ramach strefy Schengen na niemiecki rynek pracy. Sytuacja ta ma odzwierciedlenie w napływie pracowników zza wschodniej granicy. W 2016r. pozwolenie na pracę uzyskało łącznie 1071 cudzoziemców, w tym 1031 Ukraińców, 18 Armeńczyków, 7 Mołdawian, 8 Gruzinów, 4 Rosjan i 3 Białorusinów. Można się spodziewać, że napływ cudzoziemców do pracy w Świnoujściu przy jego dalszym rozwoju będzie się nasilał.

Z analizy opracowania przygotowanego przez Powiatowy Urząd Pracy w Świnoujściu wynika, że w każdej grupie wiekowej osób bezrobotnych zaznacza się wyraźny spadek w stosunku do lat ubiegłych.

Obecnie nie ma obszernych opracowań na temat świnoujskiego rynku pracy. Powiatowy Urząd Pracy na potrzeby prac zespołu opracował dokument, który pokrótce przedstawia lokalny rynek pracy.

Zespół w toku swoich prac dokonał analizy SWOT/TOWS wykazując następujące uwarunkowania:

A. MOCNE STRONY

1. Środki finansowe na wsparcie dla pracodawców np. prace interwencyjne, refundacja części kosztów wynagrodzenia, wyposażenie miejsca pracy, itp.
2. Posiadanie zasobów kadrowych w PUP wspomagających pracodawców.
3. Duża liczba ofert pracy (handel, usługi).
4. Współpraca PUP z instytucjami rynku pracy (PIG, inne PUP-y) i innymi.

B. SŁABE STRONY

1. Niewystarczająca ilość miejsc opieki dzieci do lat 3.
2. Niewystarczająca liczba pracowników.
3. Niewystarczająca ilość mieszkalnictwa komunalnego/zakładowego dla potencjalnych pracowników i wysokie koszty wynajmu mieszkań na rynku prywatnym.
4. Brak działań ze strony miasta w zakresie dodatkowych dofinansowań pracowników, np. Karta Dużej Rodziny, opłaty za żłobek, itp.
5. Niechęć pracodawców do korzystania z ofert wsparcia z PUP.

C. SZANSE

1. Położenie Świnoujścia przy granicy z Niemcami i w strefie nadmorskiej.
2. Rozwijający się rynek gospodarczy - nowe inwestycje.
3. Migracje pracowników – zwiększająca się mobilność zawodowa.

D. ZAGROŻENIA

1. Zbyt niskie wynagrodzenia oferowane przez pracodawców.
2. Otwarty rynek pracy dla cudzoziemców w Unii Europejskiej (wyjazd cudzoziemców pracujących w Świnoujściu do innych państw w UE).
3. Niewystarczająca liczba osób ze specjalistycznymi kwalifikacjami.
4. Brak powrotów absolwentów szkół wyższych do Świnoujścia.
5. Brak wystarczających środków finansowych dla pracodawców i pracowników na szkolenia z funduszu pracy.

W związku, że nie wskazano więcej niż pięć uwarunkowań do dalszej analizy SWOT/TOWS posłużono się powyższymi.

Wyniki jakie uzyskano podczas analizy SWOT/TOWS w obszarze rynku pracy przedstawia tabela nr 4.

Tab. 4 Zestawienie zbiorcze dla analizy SWOT/TOWS oraz macierz strategii – rynek pracy

Kombinacja	Wyniki analizy SWOT		Wyniki analizy TOWS		Zestawienie zbiorcze SWOT/TOWS	
	Suma interakcji	Suma iloczynów	Suma interakcji	Suma iloczynów	Suma interakcji	Suma iloczynów
Mocne strony/Szanse	10	3,8	10	3,01	20	6,9
Mocne strony/Zagrożenia	4	1,19	8	1,67	12	2,86
Słabe strony/Szanse	28	7,49	5	1,6	33	9,09
Słabe strony/Zagrożenia	18	3,76	10	2,39	28	6,15
Macierz strategii	Szanse		Zagrożenia			
Mocne strony	Strategia agresywna Liczba interakcji – 20 Ważona liczba interakcji – 6,9		Strategia konserwatywna Liczba interakcji – 12 Ważona liczba interakcji – 2,86			
Słabe strony	Strategia konkurencyjna Liczba interakcji – 33 Ważona liczba interakcji – 9,09		Strategia defensywna Liczba interakcji – 28 Ważona liczba interakcji – 6,15			

Z powyższego zestawienia wynika, że w obszarze rynku pracy należy przyjąć strategię konkurencyjną, czyli maksymalnie wykorzystać efekty synergii występujące między słabymi stronami, a szansami generowanymi przez otoczenie. Nie bez znaczenia pozostaje synergia między słabymi stronami a zagrożeniem z zewnątrz – strategia defensywna, która w analizie osiągnęła wysoki wskaźnik.

IV.2. NEGATYWNE ZJAWISKA SPOŁECZNE

IV.2.1. UZALEŻNIENIA

Uzależnienie to nabyty stan zaburzenia zdrowia psychicznego albo psychicznego i fizycznego, który charakteryzuje się okresowym lub stałym przymusem wykonywania określonej czynności lub zażywania psychoaktywnej substancji chemicznej.

Termin „uzależnienie” jest stosowany m.in. w odniesieniu do takich zaburzeń psychicznych, jak uzależnienie od narkotyków (narkomanii), leków (lekomanii), alkoholu (alkoholizmu), czy papierosów. W szerszym rozumieniu termin „uzależnienie” stosowany także w odniesieniu do wielu innych przymusowych

zachowań, m.in. kompulsywnych zakupów, oglądania telewizji, seksu, korzystania z gier hazardowych lub komputerowych, czy też nadmiernego korzystania z internetu. Współczesna psychologia traktuje pojęcie „uzależnienie” szeroko i zakłada, że może ono obejmować także inne czynności, nad wykonywaniem których dana osoba utraciła kontrolę.

Oszacowanie skali problemu uzależnienia jest trudne z uwagi na znaczny odsetek osób dotkniętych problemem, które nie szukają wsparcia u profesjonalistów i w instytucjach pomocowych. Skalę tego problemu przedstawia Raport z realizacji Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w roku 2015. Zespół opierał się na ostatnim raporcie w tym obszarze ponieważ raport za 2016 rok w momencie opracowania dokumentu *Strategii* był dopiero tworzony. Analizując raport nie można jednoznacznie stwierdzić tendencji wzrostowej, czy spadkowej problemu uzależnienia. Dane, które przedstawiono w dokumencie brane rok do roku delikatnie wskazują na spadek liczby osób z problemem alkoholowym oraz lekki wzrost narkomanii. Dane te nie przedstawiają jednak faktycznej wielkości problemu, gdyż nie każda osoba uzależniona szuka pomocy u specjalisty.

Na terenie Świnoujścia funkcjonuje kilka instytucji działających w obszarze uzależnień, są to m.in.:

- Centrum Zdrowia Psychicznego;
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie;
- Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Stowarzyszenie Trzeźwościowe „Hol” im. J. Dobrowolskiego.

Dla potrzeby przeprowadzenia analizy SWOT/TOWS w obszarze uzależnień zespół oraz zaproszeni do współpracy eksperci przyjęli następujące uwarunkowania:

A. MOCNE STRONY

1. Wyspecjalizowana istniejąca kadra specjalistów terapii uzależnień.
2. Zasoby instytucjonalne funkcjonujące na terenie miasta w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom od alkoholu i narkotyków.
3. Realizacja rekomendowanych działań systemowych w zakresie profilaktyki uzależnień.
4. Bieżąca analiza zjawiska i reagowanie na potrzeby.
5. Współpraca specjalistów.
6. Infrastruktura – spędzanie wolnego czasu.
7. Istnienie oddolnych inicjatyw w zakresie zdrowego stylu życia.

B. SŁABE STRONY

1. Zbyt mała ilość kadry przeszkolonej do prowadzenia programów profilaktycznych (np. ART).
2. Zbyt mała ilość środków finansowych na programy profilaktyczne, w tym amatorskie,
3. przeznaczana z programu alkoholowego.
4. Mała liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze uzależnień.
5. Brak wsparcia dla osób uzależnionych w postaci terapii behawioralnych (np. dla osób uzależnionych od komputera).
6. Niski poziom interwencji Policji w zakresie spożywania alkoholu przez nieletnich.
7. Brak animatorów.
8. Brak systemu promocji zdrowego trybu życia.
9. Brak badań populacji generalnej dotyczącej problematyki uzależnień.
10. Istniejące skupiska lokali socjalnych.
11. Brak współpracy Sądu Rejonowego.
12. Łatwa dostępność narkotyków.
13. Słabość systemu w zakresie podejmowania czynności leczniczych, w zakresie działań interwencyjnych, - konieczność uzyskania zgody na leczenie i trudność skierowania na leczenie przymusowe.

C. SZANSE

1. Lokalizacja Świnoujścia sprzyjająca promowaniu zdrowego stylu życia.
2. Ogólnopolskie kampanie promujące zdrowy tryb życia.
3. Wzrost świadomości społecznej na temat uzależnień.
4. Działania PARPA, KBPN (narkotyki).

5. Możliwość pozyskiwania dotacji na realizację działań z źródeł zewnętrznych.

D. ZAGROŻENIA

1. Długotrwały i drogi sposób kształcenia specjalistycznej kadry do prowadzenia terapii uzależnień.
2. Rekomendacje PARPA nie obejmują programów autorskich.
3. Przyzwolenie społeczne na picie alkoholu.
4. Istniejąca tendencja coraz powszechniejszego zapadania na choroby cywilizacyjne i uzależnienia.
5. Niejasne przepisy dotyczące przetwarzania danych osobowych na potrzeby Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
6. Osłabienie więzi rodzinnych i zmniejszający się wpływ rodziców na wychowanie dzieci.

Do przeprowadzenia dalszej analizy SWOT/TOWS wybrano pięć najistotniejszych uwarunkowań w zakresie uzależnień i tak:

A. MOCNE STRONY

1. Wyspecjalizowana istniejąca kadra specjalistów terapii uzależnień.
2. Realizacja rekomendowanych działań systemowych w zakresie profilaktyki uzależnień.
3. Współpraca specjalistów.
4. Bieżąca analiza zjawiska i reagowanie na potrzeby.
5. Zasoby instytucjonalne funkcjonujące na terenie miasta w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom od alkoholu i narkotyków.

B. SŁABE STRONY

1. Brak wsparcia dla osób uzależnionych w postaci terapii behawioralnych (np. dla osób uzależnionych od komputera).
2. Zbyt mała ilość środków finansowych na programy profilaktyczne, w tym amatorskie, przeznaczana z programu alkoholowego.
3. Brak współpracy Sądu Rejonowego.
4. Niski poziom interwencji Policji w zakresie spożywania alkoholu przez nieletnich.
5. Łatwa dostępność narkotyków.

C. SZANSE

1. Lokalizacja Świnoujścia sprzyjająca promowaniu zdrowego stylu życia.
2. Ogólnopolskie kampanie promujące zdrowy tryb życia.
3. Wzrost świadomości społecznej na temat uzależnień.
4. Działania PARPA, KBPN (narkotyki).
5. Możliwość pozyskiwania dotacji na realizację działań z źródeł zewnętrznych.

D. ZAGROŻENIA

1. Rekomendacje PARPA nie obejmują programów autorskich.
2. Przyzwolenie społeczne na picie alkoholu.
3. Istniejąca tendencja coraz powszechniejszego zapadania na choroby cywilizacyjne i uzależnienia.
4. Niejasne przepisy dotyczące przetwarzania danych osobowych na potrzeby Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
5. Osłabienie więzi rodzinnych i zmniejszający się wpływ rodziców na wychowanie dzieci.

Wyniki analizy SWOT/TOWS w obszarze uzależnień przedstawia tabela nr 5.

Tab. 5 Zestawienie zbiorcze dla analizy SWOT/TOWS oraz macierzy strategii – uzależnienia

Kombinacja	Wyniki analizy SWOT		Wyniki analizy TOWS		Zestawienie zbiorcze SWOT/TOWS	
	Suma interakcji	Suma iloczynów	Suma interakcji	Suma iloczynów	Suma interakcji	Suma iloczynów
Mocne strony/Szanse	40	8,1	36	7,31	76	15,41
Mocne strony/Zagrozenia	14	2,75	10	1,84	24	4,59

Słabe strony/Szanse	26	5,57	16	3,47	42	9,04
Słabe strony/Zagrożenia	26	5,89	14	2,72	40	8,61
Macierz strategii	Szanse			Zagrożenia		
Mocne strony	Strategia agresywna Liczba interakcji – 76 Ważona liczba interakcji – 15,41			Strategia konserwatywna Liczba interakcji – 2 Ważona liczba interakcji – 4,59		
Słabe strony	Strategia konkurencyjna Liczba interakcji – 26 Ważona liczba interakcji – 9,04			Strategia defensywna Liczba interakcji – 26 Ważona liczba interakcji – 8,61		

Z powyższego zestawienia w obszarze uzależnień wynika, że należy przyjąć strategię agresywną, czyli maksymalnie wykorzystać efekty synergii występujące między silnymi stronami, a szansami generowanymi przez otoczenie.

IV.2.2. PRZEMOC W RODZINIE

Autorzy, którym zlecono badanie: „Przemoc domowa i przemoc w przestrzeni publicznej Świnoujścia w codziennych doświadczeniach i obserwacji uczniów szkół ponadpodstawowych” zjawisko przemocy przedstawiają jako: „(...) konkretne działania lub zaniechanie ich podjęcia, gdy wynikają one ze społecznych oczekiwań związanych z rolą pełnioną przez sprawcę wobec ofiary. W definicjach przemocy wskazuje się również, że realizowany przez sprawcę akt przemocy skierowany jest w stronę praw lub dóbr będących w posiadaniu ofiary, zwykle chodzi o życie lub zdrowie (w sensie fizycznym i/lub psychicznym), który zrealizowany skutkuje krzywdą i cierpieniem. W różnorodnych definicjach przemoc określa się poprzez odniesienie do następujących kryteriów:

- intencjonalność działań sprawcy,
- celowość działań sprawcy,
- krzywda ofiary wynikająca z działań sprawcy,
- przewaga sił, czy autorytetu ze strony sprawcy,
- negatywne konsekwencje przemocy w różnych sferach życia ofiary,
- łamanie prawa lub społecznych norm funkcjonujących w określonej społeczności,
- używanie i odwoływanie się do mitów i stereotypów funkcjonujących w danym środowisku,
- dynamika procesu przemocy (intensyfikacja, cykliczność przemocy).

Podkreśla się również, że przemoc może mieć charakter czynny, gdy sprawca podejmuje określone, krzywdzące ofiarę działania – wymienia się tu: rozmaite formy oddziaływania fizycznego, takie jak: popychanie, bicie (również wymierzanie klapsów i policzków), kopanie, raniecie (również z użyciem narzędzi), duszenie, aż po uśmiercenie i dokonanie zabójstwa. Przemoc może występować również w formie bierny, gdy od działań korzystnych dla ofiary, a koniecznych dla uniknięcia przez nią cierpienia, sprawca się powstrzymuje lub stosuje różne formy zakazów (zakaz mówienia, używania toalety, zakaz opuszczania miejsca zamieszkania, itp.) oraz ograniczeń (ograniczenie snu, dostępu do pożywienia, itp.) utrudniających lub wręcz uniemożliwiających zaspokojenie podstawowych potrzeb.

Wyróżnia się następujące formy przemocy, których obfite opisy zawierają niemal wszystkie dostępne w Polsce pozycje jej poświęcone, są to:

- przemoc fizyczna,
- przemoc psychiczna,
- przemoc seksualna,
- przemoc ekonomiczna lub finansowa.

W literaturze przedmiotu zwraca się uwagę na to, iż praktycznie każdy rodzaj przemocy może przybierać formę czynną lub bierną (działania lub ich zaniechanie). Modyfikując powyższą typologię rodzajów przemocy i przenosząc ją w obszar rodziny, nieformalnych związków partnerskich lub gospodarstwa domowego, wyróżnić można sześć rodzajów przemocy:

- przemoc fizyczna – do której zalicza się nieprzypadkowe obrażenia poniesione w wyniku działania sprawcy pozostającego z ofiarą w relacji bliskości. Stosowanie rozmaitych form przymusu, opartego na posiadaniu i stosowaniu przewagi fizycznej, w celu nakłonienia do podejmowania decyzji oraz działań

niechcianych przez ofiarę i krzywdzących ją.

- przemoc psychiczna – wszelkie formy poniżania i upokarzania, w tym pozbawianie ofiary samodzielności, izolacja i narzucanie własnych poglądów. Pozbawianie środków niezbędnych do właściwego funkcjonowania w wymiarze psychicznym i fizycznym.
- przemoc seksualna – nadużycia o charakterze seksualnym, w tym gwałt. Również gwałt małżeński.
- zaniedbanie fizyczne – pozbawienie ofiary należytej opieki, w tym również koniecznej opieki medycznej. Odnosi się to szczególnie do osób zależnych (małoletnich dzieci, osób starszych, niepełnosprawnych czy w stanach chorobowych, wymagających opieki).
- zaniedbanie psychiczne – rozmaite formy odrzucenia emocjonalnego, chłód uczuciowy, obojętność, unikanie okazywania pozytywnych uczuć, lekceważenie psychicznych i emocjonalnych potrzeb ofiary.
- nadopiekuńczość – podejmowanie przez sprawcę działań zorientowanych na ograniczenie prawidłowego rozwoju ofiary poprzez stosowanie rozmaitych form nadmiernej kontroli i opieki. Działania takie mogą prowadzić do upośledzenia prawidłowego rozwoju psychofizycznego oraz doprowadzić do okaleczenia psychicznego i fizycznego ofiary.

Zatem, łącząc niejako obie wymienione typologie, w prezentowanym badaniu przyjęto, iż przemoc domowa może przyjmować następujące formy:

- przemoc psychiczna,
- przemoc fizyczna,
- przemoc ekonomiczna,
- zaniedbania – krzywdzące w skutkach nie realizowanie powinności wynikającej z roli społecznej pełnionej przez sprawcę wobec ofiary,
- przemoc seksualną.”

W badaniu ankietowym udział wzięło 1027 uczniów świnoujskich szkół od gimnazjum po liceum. Ze zgromadzonego materiału wyłania się obraz przemocy domowej, która występuje w domach rodzinnych uczniów szkół ponadpodstawowych Świnoujścia, jako zjawiska zdominowanego przez zachowania o charakterze przemocy psychicznej, których – z różną częstotliwością oraz natężeniem – w przeciągu ostatniego półrocza przed badaniem doświadczył co trzeci z nich. Na zachowania o znamionach przemocy ekonomicznej uskarża się nieznacznie ponad 15% ankietowanych. Aktów przemocy fizycznej oraz zaniedbań ze strony najbliższych doświadcza niespełna 13% uczniów świnoujskich szkół ponadpodstawowych, natomiast nadużycia o charakterze seksualnym spotykają mniej niż 6% respondentów. Ponadto, daje się zauważyć, iż uczennice świnoujskich szkół ponadpodstawowych deklarują doznawanie przemocy psychicznej oraz przemocy seksualnej o większym natężeniu (większa siła aktów przemocy oraz większa częstotliwość aktów przemocy), niż ma to miejsce w przypadku uczniów płci męskiej.

Informacje uzyskane od uczestniczących w badaniu uczniów o sytuacji innych domowników, oraz o sytuacji w rodzinach ich znajomych potwierdzają strukturę rozkładu rodzajów przemocy w rodzinach.

W drugiej części badania, jego uczestnicy zostali poproszeni o odniesienie się do zagrożenia przemocą obecnego w przestrzeni publicznej Świnoujścia. Uzyskane informacje pozwalają przyjąć wniosek, iż w przestrzeni publicznej Świnoujścia najczęstszymi aktami przemocy są zachowania o charakterze werbalnym: złośliwe, wulgarne wyzwiska – obserwowane (w różnej częstotliwości) przez 56,8%, a doświadczane przez 25,5% respondentów oraz poważne groźby, przy czym te drugie występują wyraźnie rzadziej (obserwowane przez 18,6% i doświadczane przez 6,4% respondentów). Przemoc o charakterze fizycznym przyjmuje postać poszturchiwania i/lub popychania, co jest dostrzegane przez 43,3% oraz osobiście doświadczane przez 13,6% uczniów świnoujskich szkół ponadpodstawowych, oraz pobić, których świadkiem było 27,9%, a których osobiście doświadczyło 6,9% respondentów. Kradzieże i/lub wymuszenia stanowią najrzadsze formy przemocy w przestrzeni publicznej Świnoujścia, wiedzę o nich deklaruje 11,6%, natomiast 3,2% respondentów informuje o osobistym doświadczeniu czegoś takiego.

Ponad dwukrotnie więcej osób deklaruje wiedzę o przypadkach przemocy, niż to, że osobiście ją odczuło. Akty przemocy (bójki, pobicia, intensywne konfrontacje werbalne) są wydarzeniami przyciągającymi uwagę i intensywnie komentowanymi, co stanowić może potencjał do rozbudowy systemu kontroli społecznej, służącego zwiększeniu bezpieczeństwa (nie tylko jego poczucia) w miejscach publicznych. Sprzymierzeńcami w budowie takiego systemu mogą być przede wszystkim rodzice uczniów, darzeni przez młodzież najwyższym zaufaniem (66,6% uczniów). Poziom zaufania wobec nich jest niemal trzykrotnie wyższy niż poziom nieufności. Na drugim miejscu uplasowała się kategoria któregoś z nauczycieli, lecz tutaj

pomimo stosunkowo wysokiego poziomu zaufania (42,4% respondentów w sytuacji zagrożenia przemocą zwróciłoby się o pomoc do nauczyciela), poziom nieufności jest wyraźnie wyższy, niż w przypadku rodziców – 46,7% uczniów zadeklarowało, iż w razie problemów, nie rozmawiałoby o nich z nauczycielem. Najbardziej zaufanie ze strony uczniów kierowane jest w stronę policji (29,1%) oraz dyrektorów szkół (30,6%).

Z przeprowadzonego badania wypływa również wniosek, iż uczniowie doświadczający – w relatywnie największym natężeniu – przemocy psychicznej oraz zaniedbań ze strony członków własnych rodzin, częściej niż inni odczuwają poczucie zagrożenia w przestrzeni publicznej miasta. Konstatacja ta, w sposób klarowny pokazuje, iż przemoc oraz związane z jej przeżywaniem reakcje poznawcze i emocjonalne, mają charakter syndromatyczny. Oznacza to, że obie wymienione formy przemocy stwarzają w codziennym doświadczeniu młodych ludzi szczególnie dojmującą sytuację swoistego „życia w złym świecie”, w którym dom rodzinny nie jest schronieniem przed złymi emocjami i zachowaniami, a bliscy źródłem wsparcia, opieki i pomocy. W tej sytuacji nie dziwi doświadczanie obaw w miejscach publicznych, w otoczeniu obcych ludzi.

W 2015 roku w Świnoujściu wszczęto 58 procedur Niebieskiej Karty a zakończono 3. Łącznie w trakcie realizacji było 166 procedur. W 2016 roku wszczęto 60, procedur zakończono 83, a w trakcie realizacji były 143 procedury NK. Najczęściej występującym rodzajem przemocy wśród środowisk objętych po raz pierwszy procedurą Niebieskiej Karty była przemoc psychiczna bardzo często występująca w połączeniu z przemocą fizyczną.

Na terenie Miasta Świnoujście działają w obszarze przemocy:

1. Zespół Interdyscyplinarny, w którego skład wchodzi przedstawiciele MOPR-u, Urzędu Miasta, KMP, Prokuratury, Sądu i jednostek oświatowych.
2. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie – całodobowy ośrodek działający w strukturach MOPR.
3. Ośrodek Interwencji Kryzysowej – działający w strukturach MOPR.

Po zapoznaniu się z materiałami z badań oraz z danymi Zespołu Interdyscyplinarnego, członkowie zespołu ds. opracowania dokumentu *Strategii* spotkali się z pedagogami, psychologami, ekspertami zaangażowanymi w kwestię przemocy w celu dokonania analizy SWOT/TOWS. Podczas spotkania zebrani wskazali na następujące uwarunkowania:

A. MOCNE STRONY

1. Zasoby instytucjonalne (SOWOPR, CZP, OIK, MOPR, pogotowie rodzinne, punkt pomocy dla osób stosujących przemoc, niebieski pokój funkcjonujący w Prokuraturze) zapewniające kompleksową pomoc dla osób doznających przemocy i stosujących przemoc, wsparcie dla osób w każdym wieku.
2. Dobry dostęp do darmowej pomocy psychologicznej.
3. Wysokie kwalifikacje osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
4. Dobra współpraca pomiędzy instytucjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
5. Działania lokalne na rzecz wzrostu świadomości mieszkańców Świnoujścia na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
6. Zabezpieczenie środków finansowych na lokalne działania.
7. Funkcjonowanie grupy wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie.
8. Otwartość samorządu na nowe inicjatywy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

B. SŁABE STRONY

1. Trudności w realizacji programu korekcyjno – edukacyjnego.
2. Niepełne wykorzystywanie przez pracowników posiadanych kwalifikacji (w tym także brak podejmowania działań oraz nieprawidłowa realizacja procedura Niebieskie Karty).
3. Brak organizacji pozarządowych działających w zakresie przeciwdziałania przemocy.
4. Niewykorzystywanie możliwości aplikowania o środki zewnętrzne.
5. Mała liczba procedur NK zakładanych przez podmioty lecznicze.
6. Zaangażowanie wysoko wykwalifikowanych osób w SOWOPR do pracy w godzinach nocnych.
7. Sposób organizacji pracy przy Niebieskich Kartach utrudnia prawidłową realizację procedury.
8. Niechęć do udziału w spotkaniach których celem jest analiza dokumentów, wypracowanie wniosków, opracowanie strategii w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ze względu na brak wiary w skuteczność ustaleń zawartych w dokumentach.

C. SZANSE

1. Rozwijający się rynek pracy, umożliwiający usamodzielnienie się od osoby stosującej przemoc.
2. Ogólnopolskie kampanie i akcje informacyjne ukierunkowane na zmianę postaw społecznych.
3. Możliwość pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych na realizację programów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
4. Przyjęcie przez Polskę dokumentów strategicznych i aktów prawnych, które umożliwiają wprowadzenie nowych instrumentów prawnych, wspierających przeciwdziałanie przemocy.

D. ZAGROŻENIA

1. Nie w pełni wykorzystywanie instrumentów prawnych przez Sąd w sprawach w rodzinnych (zobowiązanie przekazania zabezpieczenia finansowego dla rodziny, nienakładanie obowiązku uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym).
2. Niewykorzystywanie przez Sąd Rodzinny możliwości jakie daje współpraca z innymi instytucjami w zakresie problemów opiekuńczo-wychowawczych,
3. Niskie finansowanie SOWOPR z budżetu państwa przy aktualnym jego funkcjonowaniu.
4. Zazwyczaj to osoba doznająca przemocy opuszcza mieszkanie, a nie osoba stosująca przemoc.
5. Niska świadomość społeczna tego, że pewne zachowania są formą przemocy (agresja werbalna, brak zainteresowania potrzebami dziecka) niska świadomość skutków tych zachowań.
6. Braki kadrowe Policji.

Do dalszej analizy SWOT/TOWS wybrano po pięć najistotniejszych uwarunkowań i tak:

A. MOCNE STRONY

1. Zasoby instytucjonalne (SOWOPR, CZP, OIK, MOPR, pogotowie rodzinne, punkt pomocy dla osób stosujących przemoc, niebieski pokój funkcjonujący w Prokuraturze) zapewniające kompleksową pomoc dla osób doznających przemocy i stosujących przemoc, wsparcie dla osób w każdym wieku.
2. Dobry dostęp do darmowej pomocy psychologicznej.
3. Wysokie kwalifikacje osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
4. Dobra współpraca pomiędzy instytucjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
5. Funkcjonowanie grupy wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie.

B. SŁABE STRONY

1. Trudności w realizacji programu korekcyjno – edukacyjnego.
2. Niepełne wykorzystywanie przez pracowników posiadanych kwalifikacji (w tym także brak podejmowania działań oraz nieprawidłowa realizacja procedury Niebieskiej Karty).
3. Niewykorzystywanie możliwości aplikowania o środki zewnętrzne.
4. Zaangażowanie wysoko wykwalifikowanych osób w SOWOPR do pracy w godzinach nocnych.
5. Niechęć do udziału w spotkaniach których celem jest analiza dokumentów, wypracowanie wniosków, opracowanie strategii w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ze względu na brak wiary w skuteczność ustaleń zawartych w dokumentach.

C. SZANSE

1. Rozwijający się rynek pracy, umożliwiający usamodzielnienie się od osoby stosującej przemoc.
2. Ogólnopolskie kampanie i akcje informacyjne ukierunkowane na zmianę postaw społecznych.
3. Możliwość pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych na realizację programów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
4. Przyjęcie przez Polskę dokumentów strategicznych i aktów prawnych, które umożliwiają wprowadzenie nowych instrumentów prawnych, wspierających przeciwdziałanie przemocy.

D. ZAGROŻENIA

1. Nie w pełni wykorzystywanie instrumentów prawnych przez Sąd w sprawach w rodzinnych (zobowiązanie przekazania zabezpieczenia finansowego dla rodziny, nienakładanie obowiązku uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym).
2. Niewykorzystywanie przez Sąd Rodzinny możliwości jakie daje współpraca z innymi instytucjami w zakresie problemów opiekuńczo-wychowawczych,
3. Zazwyczaj to osoba doznająca przemocy opuszcza mieszkanie, a nie osoba stosująca przemoc.
4. Niska świadomość społeczna tego, że pewne zachowania są formą przemocy (agresja werbalna, brak zainteresowania potrzebami dziecka) niska świadomość skutków tych zachowań.

5. Braki kadrowe Policji.

Wyniki jakie w obszarze przemocy uzyskano podczas analizy SWOT/TOWS przedstawia tabela nr 6.

Tab. 6 Zestawienie zbiorcze dla analizy SWOT/TOWS oraz macierz strategii – przemoc

Kombinacja	Wyniki analizy SWOT		Wyniki analizy TOWS		Zestawienie zbiorcze SWOT/TOWS	
	Suma interakcji	Suma iloczynów	Suma interakcji	Suma iloczynów	Suma interakcji	Suma iloczynów
Mocne strony/Szanse	26	6,21	24	5,48	50	11,69
Mocne strony/Zagrożenia	14	2,56	2	0,32	16	2,88
Słabe strony/Szanse	18	4,13	4	1,05	22	5,18
Słabe strony/Zagrożenia	10	1,99	20	4,41	30	6,4
Macierz strategii	Szanse			Zagrożenia		
Mocne strony	Strategia agresywna Liczba interakcji – 50 Ważona liczba interakcji – 11,69			Strategia konserwatywna Liczba interakcji – 16 Ważona liczba interakcji – 2,88		
Słabe strony	Strategia konkurencyjna Liczba interakcji – 22 Ważona liczba interakcji – 5,18			Strategia defensywna Liczba interakcji – 30 Ważona liczba interakcji – 6,4		

Z zestawienia jasno wynika, że w obszarze problemu przemocy w rodzinie należy przyjąć strategię agresywną, czyli maksymalnie wykorzystać efekty synergii występujące między silnymi stronami, a szansami generowanymi przez otoczenie.

IV.2.3. BEZDOMNOŚĆ

Osoba bezdomna, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej to osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowana na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym i zameldowana na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania. W Świnoujściu osoby bezdomne mogą uzyskać wsparcie i pomoc między innymi w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie, Schronisku dla Osób Bezdomnych prowadzonym przez Caritas Archidiecezji Szczecińsko - Kamieńskiej, Schronisku dla Bezdomnych Mężczyzn prowadzonym przez Fundację Instytutu św. Brata Alberta oraz w innych organizacjach pozarządowych i charytatywnych.

Pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu począwszy od 2013 r. prowadzą szczegółową statystykę liczby osób bezdomnych przebywających w Świnoujściu na podstawie własnych danych, a także pozyskanych ze schroniska prowadzonego na zlecenie miasta, Policji i Straży Miejskiej. Liczba przebywających w Świnoujściu osób bezdomnych jest bardzo zmienna i zależy między innymi od pory roku i warunków atmosferycznych. Kształtowanie się liczby bezdomnych w schronisku przy ulicy Portowej w Świnoujściu przedstawia tabela nr 7.

Tab. 7 Liczba osób bezdomnych w Świnoujściu w latach 2013 – 2016.

Stan na dzień	liczba osób bezdomnych przebywających w schronisku przy ul. Portowej, na ulicy, w miejscach niemieszkalnych	w tym liczba osób spoza Świnoujścia
XII 2013	79	4
VI 2014	95	20
XII 2014	115	17

VI 2015	100	18
XII 2015	106	17
VI 2016	84	18
XII 2016	89	12

Zródło: Dane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu

Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli, od 2013 do 2015 roku obserwowaliśmy wzrost liczby osób bezdomnych przebywających w Schronisku dla Osób Bezdomnych przy ul. Portowej 10, a także na ulicach naszego miasta i w miejscach niemieszkalnych. Największą liczbę odnotowano w grudniu 2014 r. – 115 osób. Natomiast w 2016 zauważamy spadek liczby osób bezdomnych w stosunku do lat poprzednich. Ciągle jednak ta liczba jest wyższa niż za pierwszy badany okres.

Miasto Świnoujście realizuje zadanie obowiązkowe gminy polegające na zapewnieniu schronienia osobom tego potrzebującym poprzez zlecenie prowadzenia Schroniska dla Osób Bezdomnych przy ul. Portowej 10 w trybie art. 25 ustawy o pomocy społecznej (zlecenie zadań z zakresu pomocy społecznej). Placówkę tę aktualnie prowadzi Caritas Archidiecezji Szczecińsko-Kamińskiej i przyjmowane są do niej osoby, którym Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie przyznał schronienie w drodze decyzji administracyjnej. Ponadto w okresie jesienno-zimowych osoby bezdomne mogą korzystać także z prowadzonej przez tę samą organizację ogrzewalni. Ta forma pomocy nie wymaga przeprowadzenia postępowania administracyjnego i wydania decyzji. W ogrzewalni przygotowane są miejsca dla tych osób, które pomimo trudnych warunków pogodowych, nie chcą przez okres zimy mieszkać w schronisku. Powodem są tutaj najczęściej obowiązujące postanowienia regulaminu pobytu, przede wszystkim zakaz spożywania alkoholu.

Liczbę osób bezdomnych przebywających w Schronisku dla Osób Bezdomnych w Świnoujściu przedstawia tabela nr 8.

Tab. 8 Liczba osób bezdomnych przebywających w Schronisku dla Osób Bezdomnych w Świnoujściu

stan na dzień	liczba osób bezdomnych
XII 2013	65
VI 2014	56
XII 2014	79
VI 2015	62
XII 2015	71
VI 2016	59
XII 2016	62

Zródło: Dane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu

Powyższa tabela przedstawia liczbę osób bezdomnych przebywających w Schronisku przy ulicy Portowej 10. Dane pozwalają zaobserwować pewną regularność polegającą na wzroście liczby osób bezdomnych przebywających w Schronisku zimą, a spadku tej liczby latem.

Jako przyczynę bezdomności, osoby przebywające w Schronisku przy ul. Portowej 10 najczęściej podają uzależnienie od alkoholu, brak pracy i konflikty w rodzinie, a także utratę mieszkania jako konsekwencję dwóch poprzednich powodów. Rzadko twierdzą, że jest to ich własny wybór.

Warto podkreślić, że do placówki nie trafiają osoby bezpośrednio po eksmisji komorniczej – tabela nr 9. Z danych Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Świnoujście wynika, że w okresie od 2013 r. do 2016 r. w odpowiedzi na wezwanie komornika, łącznie 21 osobom wskazano miejsca noclegowe w schronisku przy ul. Portowej. Żadna z tych osób nie skorzystała jednak z możliwości uzyskania takiego schronienia.

Tab. 9 Liczba osób po eksmisji, która skorzystała ze wskazania do umieszczenia w Schronisku dla Bezdomnych Osób

	2013r.	2014r.	2015r.	2016r.
Liczba osób bezdomnych, którym wskazano miejsca noclegowe w schronisku w odpowiedzi na wezwanie komornika	2	5	3	11
Liczba osób bezdomnych, które skorzystały z miejsca noclegowego w schronisku w odpowiedzi na wezwanie komornika	0	0	0	0

Źródło Dane z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Świnoujście

Widocznym problemem naszego miasta są osoby bezdomne przebywające na ulicy i prowadzące tułaczy tryb życia – tabela nr10.

Tab. 10 Liczba osób bezdomnych przebywających na ulicach w Świnoujściu.

stan na dzień	liczba osób	liczba osób spoza Świnoujścia	liczba kobiet	liczba osób z orzeczoną stopniem niepełnosprawności
XII 2013	33	14	2	3
VI 2014	29	18	4	3
XII 2014	19	13	4	3
VI 2015	23	12	0	2
XII 2015	17	11	2	0
VI 2016	16	12	3	1
XII 2016	14	4	2	0

Źródło: Dane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Świnoujściu

Jak wynika z powyżej przedstawionych danych, w czerwcu każdego roku notowano większą liczbę osób bezdomnych przebywających na ulicach Świnoujścia w stosunku do grudnia każdego roku. Porównując cztery kolejne lata (dane z grudnia) zauważamy wyraźny spadek liczby osób z 33 w grudniu 2013r. do 14 w grudniu 2016r.

Wszystkie osoby bezdomne przebywające na ulicach Świnoujścia są osobami uzależnionymi od alkoholu i uzależnienie to jest główną przyczyną ich bezdomności. Niektóre osoby jako powód swojej bezdomności wskazują także konflikt z rodziną, utratę pracy lub mieszkania. Osoby przebywające na ulicy nie są zainteresowane możliwością podjęcia pracy. Perspektywa taka nie jest dla nich motywująca. Wolą pozyskać pieniądze w szybszy i w łatwiejszy sposób (np. poprzez żebractwo lub zbieractwo) niż poprzez podjęcie regularnego zatrudnienia. Codzienne ich funkcjonowanie zdeterminowane jest głównie zdobyciem pieniędzy na alkohol.

Podczas prac nad dokumentem podobnie jak w pozostałych obszarach dokonano analizy SWOT/TOWS. Dla zebranych ważne były w tym obszarze następujące uwarunkowania:

A. MOCNE STRONY

1. Wykształcona kadra instytucji pomocy społecznej (m.in. pracownik socjalny, streetworker).
2. Funkcjonowanie w pełni wyposażonego schroniska.
3. Funkcjonowanie ogrzewalni w okresie jesienno – zimowym.
4. Skuteczna współpraca między instytucjami w zakresie bezdomności i żebractwa.
5. Miasto zapewnia lokale socjalne dla osób bezdomnych.
6. Udział NGO w podejmowanych działaniach na terenie miasta.
7. Wzrost świadomości społecznej w wyniku prowadzonych lokalnych kampanii przeciwko żebractwu.

B. SŁABE STRONY

1. Osoby bezdomne często znajdujące się pod wpływem alkoholu wykorzystują system szpitalnej opieki zdrowotnej w celu przenocowania w ciepłym pomieszczeniu.
2. Brak mieszkania chronionego dla osób bezdomnych.
3. Brak motywacji osób bezdomnych do usamodzielnienia.
4. Brak programu wychodzenia z bezdomności i opiekuna usamodzielniania, gdy bezdomny dostanie lokal socjalny.
5. Z systemu wsparcia dla osób bezdomnych (schroniska) korzystają osoby, które nie powinny zostać nim objęte ze względu na stan zdrowia.
6. Społeczeństwo nie posiada informacji na temat instytucji pomocowych i NGO funkcjonujących na terenie miasta.
7. Brak współpracy między zarządcami nieruchomości, a instytucjami pomocowymi w zakresie kampanii o możliwości uzyskania pomocy przez osoby bezdomne.

C. SZANSE

1. Krajowe kampanie informacyjne na temat szkodliwości żebractwa i problemu bezdomności,
2. Zmiana przepisów zmierzająca do wprowadzenia działań aktywizacji społecznej/zawodowej.
3. Rządowe programy w zakresie przeciwdziałania bezdomności.
4. Wzrastające zarobki i łatwiejsza dostępność do pracy.

D. ZAGROŻENIA

1. Planowane zmiany w przepisach prawa, które mogą zmniejszyć limit osób bezdomnych w schronisku, czas funkcjonowania ogrzewalni, ilość i kwalifikacje kadry.
2. Położenie turystyczne miasta, które przyciąga osoby bezdomne i żebrzące w okresie wakacyjnym.
3. Bezdomność jest stałym zjawiskiem w społeczeństwie i nie można go zlikwidować.
4. Kryzys więzi rodzinnych.

Najistotniejszymi uwarunkowaniami do analizy SWOT/ TOWS w obszarze bezdomności wybrano:

A. MOCNE STRONY

1. Wykształcona kadra instytucji pomocy społecznej (m.in. pracownik socjalny, streetworker).
2. Funkcjonowanie w pełni wyposażonego schroniska.
3. Funkcjonowanie ogrzewalni w okresie jesienno – zimowym.
4. Skuteczna współpraca między instytucjami w zakresie bezdomności i żebractwa.
5. Miasto zapewnia lokale socjalne dla osób bezdomnych.

B. SŁABE STRONY

1. Osoby bezdomne często znajdujące się pod wpływem alkoholu wykorzystują system szpitalnej opieki zdrowotnej w celu przenocowania w ciepłym pomieszczeniu.
2. Brak mieszkania chronionego dla osób bezdomnych.
3. Brak motywacji osób bezdomnych do usamodzielnienia.
4. Brak programu wychodzenia z bezdomności i opiekuna usamodzielniania, gdy bezdomny dostanie lokal socjalny.
5. Z systemu wsparcia dla osób bezdomnych (schroniska) korzystają osoby, które nie powinny zostać nim objęte ze względu na stan zdrowia.

C. SZANSE

1. Krajowe kampanie informacyjne na temat szkodliwości żebractwa i problemu bezdomności,
2. Zmiana przepisów zmierzająca do wprowadzenia działań aktywizacji społecznej/zawodowej.
3. Rządowe programy w zakresie przeciwdziałania bezdomności.
4. Wzrastające zarobki i łatwiejsza dostępność do pracy.

D. ZAGROŻENIA

1. Planowane zmiany w przepisach prawa, które mogą zmniejszyć limit osób bezdomnych w schronisku, czas funkcjonowania ogrzewalni, ilość i kwalifikacje kadry.
2. Położenie turystyczne miasta, które przyciąga osoby bezdomne i żebrzące w okresie wakacyjnym.
3. Bezdomność jest stałym zjawiskiem w społeczeństwie i nie można go zlikwidować.
4. Kryzys więzi rodzinnych.

Wyniki analizy SWOT/TOWS w obszarze bezdomności przedstawia tabela nr 11.

Tab. 11 Zestawienie zbiorcze dla analizy SWOT/TOWS oraz macierz strategii – bezdomność.

Kombinacja	Wyniki analizy SWOT		Wyniki analizy TOWS		Zestawienie zbiorcze SWOT/TOWS	
	Suma interakcji	Suma iloczynów	Suma interakcji	Suma iloczynów	Suma interakcji	Suma iloczynów
Mocne strony/Szanse	20	4,6	20	4,41	40	9,01
Mocne strony/Zagrożenia	2	0,46	6	1,44	8	1,9
Słabe strony/Szanse	18	4,6	16	3,79	34	8,39
Słabe strony/Zagrożenia	0	0	16	3,61	16	3,61
Macierz strategii	Szanse			Zagrożenia		
Mocne strony	Strategia agresywna Liczba interakcji – 40 Ważona liczba interakcji – 9,01			Strategia konserwatywna Liczba interakcji – 8 Ważona liczba interakcji – 1,9		
Słabe strony	Strategia konkurencyjna Liczba interakcji – 34 Ważona liczba interakcji – 8,39			Strategia defensywna Liczba interakcji – 16 Ważona liczba interakcji – 3,61		

Analizując zestawienie w obszarze bezdomności należy przyjąć strategię agresywną, czyli maksymalnie wykorzystać efekty synergii występujące między silnymi stronami, a szansami generowanymi przez otoczenie. Ponadto, dość wyraźna jest liczba interakcji oraz ważona w strategii konkurencyjnej, czyli należy minimalizować słabości w celu wykorzystania okazji zewnętrznych.

V. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Zespół ds. opracowania dokumentu *Strategii* po przeprowadzonej analizie SWOT/TOWS oraz na podstawie zgromadzonych danych określił dla każdego obszaru cel i wskazał kierunki działań, które winny być podejmowane w zakresie prowadzenia polityki społecznej w Świnoujściu.

Podczas prac nad dokumentem członkowie Zespołu zwrócili uwagę, na dynamikę zmian zachodzących w społeczeństwie wynikających m.in. z rozwoju technologicznego czy gospodarczego. Stawia to przed realizatorami polityki rozwoju miasta wyzwanie polegające na adekwatnym reagowaniu na zmieniającą się rzeczywistość. W celu prawidłowego określania potrzeb mieszkańców Świnoujścia oraz odpowiedniego reagowania na zjawiska społeczne konieczne jest ciągle monitorowanie zachodzących procesów. Regularne przeprowadzanie badań socjologicznych oraz analiza danych zbieranych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Świnoujściu i Urząd Miasta Świnoujście umożliwi stworzenie sprawnego i efektywnego systemu zarządzania polityką społeczną. W opinii członków Zespołu jest to zadanie bardzo istotne. Uznali oni, że warunkiem realizowania zamierzeń w zakresie polityki społecznej miasta jest podejmowanie działań w ramach nowego celu *Strategii* - **Sprawni i efektywny system zarządzania polityką społeczną.**

V.1 KONDYCJA RODZINY

I. Cel - Wzmocnienie funkcjonowania świnoujskiej rodziny

Kierunki działań:

1. Promocja zdrowego i aktywnego stylu życia
2. Podnoszenie kwalifikacji osób pracujących na rzecz rodziny
3. Wspieranie rodzin w sferze opiekuńczo – wychowawczej
4. Wspieranie i rozwój pieczy zastępczej oraz stwarzanie warunków usamodzielniania młodzieży opuszczającej pieczę zastępczą
5. Prowadzenie polityki mieszkaniowej gminy ukierunkowanej na poprawę funkcjonowania rodzin z dziećmi zamieszkującymi w lokalach socjalnych
6. Stwarzanie warunków do zapewnienia instytucjonalnej opieki dla dzieci do lat 5
7. Prowadzenie działań wzmacniających więzi rodzinne oraz integrację międzypokoleniową

V.2 SENIORZY

II. Cel - Poprawa jakości życia osób starszych

Kierunki działań:

1. Promocja zdrowego i aktywnego stylu życia
2. Wykorzystywanie potencjału aktywności społecznej i fizycznej osób starszych w organizowaniu oferty spędzania czasu wolnego
3. Prowadzenie polityki senioralnej miasta
4. Prowadzenie działań mających na celu wsparcie samodzielnego funkcjonowania osób starszych w środowisku
5. Organizowanie opieki dla osób wymagających całodobowego wsparcia
6. Podnoszenie poziomu bezpieczeństwa osób starszych

V.3 RYNEK PRACY

III. Cel - Rynek pracy zapewniający poprawę jakości życia mieszkańcom Świnoujścia

Kierunki działań:

1. Działania samorządu w sferze społecznej uzupełniające usługi i instrumenty rynku pracy podnoszące jakość życia mieszkańców - miejsca w żłobkach, Karta Dużej Rodziny, Karta Mieszkańca, itp.
2. Promocja świnoujskiego rynku pracy wśród potencjalnych pracowników
3. Działania samorządu zmierzających do rozwiązania problemu braku mieszkań dla pracowników i ich rodzin chcących podjąć pracę w Świnoujściu
4. Promocja instrumentów rynku pracy wśród lokalnych pracodawców

V.4 UZALEŻNIENIA

IV. Cel - Zapobieganie i ograniczanie szkód zdrowotnych oraz społecznych wynikających z uzależnień

Kierunki działań:

1. Prowadzenie szeroko pojętej profilaktyki uniwersalnej z wykorzystaniem istniejących oddolnych inicjatyw w zakresie zdrowego stylu życia, ogólnopolskich kampanii oraz środków zewnętrznych na realizację tych działań
2. Prowadzenie profilaktyki wskazującej i selektywnej ukierunkowanej na jednostki oraz grupy zwiększonego ryzyka
3. Rozszerzanie oferty terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób i rodzin dotkniętych problemem uzależnienia
4. Prowadzenie działań mających na celu rozwijanie i wzmocnienie zasobów instytucjonalnych i kadrowych

V.5 PRZEMOC W RODZINIE

V. Cel – Doskonalenie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Kierunki działań:

1. Prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej adresowanej do ogółu społeczeństwa
2. Podnoszenie kwalifikacji osób pracujących w obszarze przemocy w rodzinie
3. Ochrona ofiar przemocy w rodzinie i podejmowanie działań wobec osób stosujących przemoc
4. Wsparcie psychologiczne, terapeutyczne, pedagogiczne, prawne adresowane do osób doświadczających przemocy i zagrożonych przemocą

V.6 BEZDOMNOŚĆ

VI. Cel – Zmniejszanie zjawiska wykluczenia społecznego osób bezdomnych i osób zagrożonych bezdomnością

Kierunki działań:

1. Prowadzenie działań mających na celu wzrost świadomości społecznej w zakresie szkodliwości żebractwa i problemu bezdomności
2. Zapobieganie bezdomności wśród osób nią zagrożonych
3. Zapobieganie bezdomności wśród osób nią zagrożonych
4. Wsparcie dla osób bezdomnych niezdolnych do samoobsługi
5. Reintegracja społeczna i zawodowa umożliwiająca powrót do samodzielności życiowej

V.7 POLITYKA SPOŁECZNA

VII. Cel – Sprawny i efektywny system zarządzania polityką społeczną

Kierunki działań:

1. Podniesienie rangi polityki społecznej na tle innych polityk miasta
2. Bieżąca analiza w zakresie zjawisk społecznych w tym rozpoznawanie nowych zjawisk i potrzeb
3. Tworzenie nowych rozwiązań w zakresie polityki społecznej (np. opracowanie nowych narzędzi do badania istniejących zjawisk)
4. Podejmowanie działań w zakresie nowych zjawisk i potrzeb (procedury, projekty pilotażowe, infrastruktura, itp.)

VI. WSKAŹNIKI REALIZACJI

W celu badania realizacji kierunków działań Zespół opracował wskaźniki jakie należy osiągnąć aby poszczególne cele zostały zrealizowane. Wskaźniki te będą niezbędne przy dokonywaniu monitoringu *Strategii*.

VI.1 WZMOCNIENIE FUNKCJONOWANIA ŚWINOUJSKIEJ RODZINY

1	Nazwa wskaźnika	Procentowy udział dzieci i młodzieży objętych profilaktyką w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży szkolnej
	Źródło danych	dane z Wydziału Edukacji Urzędu Miasta na dzień 30.09 danego roku sprawozdawczego
	Baza wyjściowa wskaźnika	79,86 % (2016)
	Norma	Oczekiwany wzrost wskaźnika

2	Nazwa wskaźnika	Procentowy udział uczniów i przedszkolaków z rodzin, w których występują problemy opiekuńczo - wychowawcze w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży szkolnej
	Źródło danych	dane Wydziału Edukacji Urzędu Miasta na dzień 30.09 danego roku sprawozdawczego
	Baza wyjściowa wskaźnika	7,96 % (2016)
	Norma	Oczekiwany spadek wskaźnika

3	Nazwa wskaźnika	Liczba miejsc w instytucjonalnej opiece dla dzieci do lat 5 do ogólnej populacji dzieci do lat 5
	Źródło danych	dane Wydziału Edukacji Urzędu Miasta na dzień 30.09. danego roku, dane GUS na 31.12 danego roku sprawozdawczego
	Baza wyjściowa wskaźnika	42,13 % (2016)
	Norma	Oczekiwany wzrost wskaźnika

4	Nazwa wskaźnika	Przeprowadzenie badań porównawczych dotyczących sytuacji świnoujskich rodzin z dziećmi do 18 lat
	Częstotliwość	Co 3 lata

VI.2 WZMOCNIENIE FUNKCJONOWANIA ŚWINOUJSKIEJ RODZINY

1	Nazwa wskaźnika	Przeprowadzenie badań porównawczych dotyczących jakości życia mieszkańców Świnoujścia powyżej 50 roku życia
	Częstotliwość	Co 3 lata

2	Nazwa wskaźnika	Liczba projektów podejmowanych w sferze jakości życia osób starszych
	Norma	Oczekiwany wzrost wskaźnika

VI.3 RYNEK PRACY ZAPEWNIAJĄCY POPRAWĘ JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCOM ŚWINOUJŚCIA

1	Nazwa wskaźnika	Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP
	Źródło danych	dane z Powiatowego Urzędu Pracy na dzień 31.12. danego roku

		sprawozdawczego
	Baza wyjściowa wskaźnika	783 osoby
	Norma	Oczekiwany spadek wskaźnika
2	Nazwa wskaźnika	Liczba projektów podejmowanych w sferze społecznej uzupełniających usługi i instrumenty rynku pracy podnoszących jakość życia mieszkańców
	Norma	Oczekiwany wzrost wskaźnika

VI.4 ZAPOBIEGANIE I OGRANICZANIE SZKÓD ZDROWOTNYCH ORAZ SPOŁECZNYCH WYNIKAJĄCYCH Z UZALEŻNIEŃ

1	Nazwa wskaźnika	Procentowy udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu uzależnień w stosunku do ogółu mieszkańców
	Źródło danych	dane z MOPR, dane z GUS na dzień 31.12. danego roku sprawozdawczego
	Baza wyjściowa wskaźnika	0,53 % (2016)
	Norma	Oczekiwany spadek wskaźnika

2	Nazwa wskaźnika	Liczba osób hospitalizowanych i zarejestrowanych na izbie przyjęć będących pod wpływem środków psychoaktywnych
	Źródło danych	dane Szpital Miejski na dzień 31.12 danego roku sprawozdawczego
	Baza wyjściowa wskaźnika	126 osób (2016)
	Norma	Oczekiwany spadek wskaźnika

3	Nazwa wskaźnika	Procentowy udział ujawnionych kierowców będących pod wpływem środków psychoaktywnych w stosunku do osób skontrolowanych
	Źródło danych	dane z Komendy Miejskiej Policji na dzień 31.12 danego roku sprawozdawczego
	Baza wyjściowa wskaźnika	0,56 % (2016)
	Norma	Oczekiwany spadek wskaźnika

VI.5 DOSKONALENIE SYSTEMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

1	Nazwa wskaźnika	Procentowy udział zakończonych procedur NK z powodu ustania przemocy w stosunku do ogółu zakończonych procedur w danym roku
	Źródło danych	dane Zespół Interdyscyplinarny na dzień 31.12 danego roku sprawozdawczego
	Baza wyjściowa wskaźnika	49,40 % (2016)
	Norma	Oczekiwany wzrost wskaźnika

2	Nazwa wskaźnika	Liczba osób stosujących przemoc, która uczestniczy w programach korekcyjno - edukacyjnych w danym roku
	Źródło danych	dane z SOWOPR na dzień 31.12 danego roku sprawozdawczego
	Baza wyjściowa wskaźnika	0 osób
	Norma	Oczekiwany wzrost wskaźnika

3	Nazwa wskaźnika	Liczba osób stosujących przemoc, które po ukończeniu programu korekcyjno - edukacyjnego zaprzestały stosowania przemocy
	Źródło danych	dane z SOWOPR na dzień 31.12 danego roku sprawozdawczego

	Baza wyjściowa wskaźnika	0 osób
	Norma	Oczekiwany wzrost wskaźnika

VI.6 ZMNIEJSZANIE ZJAWISKA WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO OSÓB BEZDOMNYCH I OSÓB ZAGROŻONYCH BEZDOMNOŚCIĄ

1	Nazwa wskaźnika	Procentowy udział osób bezdomnych w ogólnej populacji miasta
	Źródło danych	dane MOPR, dane GUS na grudzień danego roku sprawozdawczego
	Baza wyjściowa wskaźnika	0,26% (2015)
	Norma	Oczekiwany spadek wskaźnika

VI.7 SPRAWNY I EFEKTYWNY SYSTEM ZARZĄDZANIA POLITYKĄ SPOŁECZNĄ

1	Nazwa wskaźnika	Powołanie zespołu ds. realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych
---	-----------------	---

VII. MONITORING I EWALUACJA

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Świnoujściu na lata 2017 – 2026 będzie na bieżąco monitorowana i ewaluowana. Do tego celu Prezydent Miasta Świnoujście powoła zespół ds. realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych, który w swoich kompetencjach będzie miał stały nadzór nad realizacją działań.

Dane o realizacji zadań wynikających ze *Strategii* będą corocznie przedstawiane w ramach sprawozdania z realizacji zadań zespołu ds. monitorowania składanego Prezydentowi Miasta Świnoujście do końca lipca roku następnego.

Strategia ma charakter otwarty, może być aktualizowana, udoskonalana i mogą być modyfikowane kierunki i sposoby realizacji założonych celów. Dokument będzie służyć także do pozyskiwania funduszy ze źródeł krajowych i Unii Europejskiej na realizację projektów w sferze społecznej.

Opracowanie dokumentu ma posłużyć lepszej, bardziej skutecznej, efektywniejszej realizacji działań na rzecz społeczności lokalnej w Mieście Świnoujście.

VIII. ŹRÓDŁA I RAMY FINANSOWE DZIAŁAŃ PRZEWIDZIANYCH W RAMACH STRATEGII

Zakłada się, że ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Świnoujściu obejmują lata 2017 – 2026.

Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

- środki własne pochodzące z budżetu gminy;
- środki przekazane gminie z budżetu państwa (dotacje);
- środki funduszy krajowych (PFRON);
- projekty konkursowe i systemowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Unii Europejskiej;
- środki organizacji pozarządowych;
- środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej.

